

ENTRE TUBS I TECLATS, ORGANISTES I ORGUENERS DE TEMPS ENRERE

Miquel Pou Amengual

1. Introducció

Aquest treball és un recull de dades sobre el món organístic de la vila. El període temporal que hem investigat va des del segle XVII fins a les primeres dècades del segle XIX i, principalment, farem referència a l'entorn de l'instrument parroquial. En aquest sentit, el fet més curiós, sense que sia exclusiu de Lluçmajor, és que la responsabilitat de l'orgue parroquial estava sota l'aixopluc i el mecenatge de l'autoritat civil del poble: primer va estar en mans dels jurats i el Consell de la vila, fins a la segona dècada del segle XVIII, i després fou assumit per la nova formació política de l'Ajuntament fins al segle següent.

Tenint en compte que aquesta matèria, com tantes altres, era, i és, un tema desconegut pel qui subscriu, hem considerat curiós que en la majoria dels pobles de Mallorca els orgues parroquials fossin, en tot o en part, competència de l'autoritat local, tant pel que fa a la seva construcció i el seu manteniment com per la dotació del músic (organista) que n'era responsable, donat que si hom pensa un tipus de patrocini o mecenatge que podria anar a càrrec de l'Administració municipal, creim que seria més lògic algun element vinculat amb el patró local (estatuària, retaulística, etc.) i no amb l'instrument organístic.

Aquesta relació d'aquesta tipologia d'instrument musical amb els governs municipals serà part del primer apartat que oferim. En tot cas, el motiu central del treball farà referència als organistes, els orgueners i l'organització laboral vinculada a l'instrument parroquial. D'aquesta manera podrem veure que quasi cada any, fins al 1670, s'escollia l'encarregat de fer d'organista. El 1670 la construcció d'un nou orgue parroquial va fer que la plaça del músic es transformàs en vitalícia i, a la vegada, que la seva elecció es fes mitjançant unes votacions o unes oposicions.

A banda d'això, a través dels anys que veurem, ara sabem que una diversitat d'orgueners intervingueren sobre aquest instrument: els Caimari, Jordi Bosch i els llucmajorers Portell, i els Cardell.

2. Un instrument vinculat als poders polítics de la Part Forana

No he pogut saber el motiu d'aquesta vinculació tan explícita dels organismes locals en el mecenatge dels orgues de les viles, tant pel que fa a la seva construcció com per la dotació del salari de l'organista i del manxador. Una tradició, però, d'arrel medieval, si tenim en compte, per exemple, que el primer instrument documentat a la Part Forana, l'orgue parroquial de Sant Miquel de la nostra vila, fou construït el 1414 per Pere Granyana, i aquest ja va ser contractat pels Jurats de Llucmajor. I, a banda del contracte, era el clavari de la Universitat municipal, Ramon Catany, qui el pagava: «[...] he rebut de vos [...] lliures [...] que los Jurats m'havien promeses per fer lo orgue les quals 20 lliures me heu donades per manament dels Jurats [...]».¹

Aquest tret comú de mecenatge musical el podem veure en altres llocs de l'illa. Bartomeu Mulet mencionà com una de les possibles causes, en relació de la fundació, per banda dels jurats de Sineu, una dotació econòmica per a la plaça musical d'aquella vila (1602), que era conseqüència de la solemnitat i la creixent importància d'aquest instrument per les funcions que se celebraven.² Certament, en seria un dels motius, però no sembla que sigui una causa directa ni un motiu central d'aquesta atribució històrica compartida en moltes poblacions, aspecte que, com hem dit, tenia ja una llarga tradició des de l'edat mitjana o, fins i tot, era una peça el mecenatge de la qual ja s'havia inaugurat dins la dinastia reial catalana, durant el rei Sanç, amb l'orgue del Palau de l'Almudaina (1313).³

De fet aquesta vinculació institucional es deixa veure a simple vista en algunes de les façanes d'època que han perdurat, sense que tinguem necessitat d'haver d'acudir a les fonts escrites, perquè molts dels frontis es troben coronats amb l'escut d'armes de la vila que els construï. Els exemples més representatius els trobam a Santanyí, un lloc on l'ajuntament adquirí l'orgue desamortitzat del convent de

1 MULET, A.; REYNÉS, A. *Orgues de Mallorca*, Mallorca, 2001, p. 190; També citat a: MULET BARCELÓ, A. «Els orgues mallorquins i els orgues Caymari». A: *I Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua: Simposi sobre els Orgues Històrics de Mallorca*, 1994, p. 15; I el recull: MULET BARCELÓ, A. «Un orgue gòtic per a la parròquia de Sant Miquel de Llucmajor construït per Pere Granyana a 1414». A: *XI Simposium i Jornades Internacionals de l'Orgue Històric de les Balears*, 2005, p. 167 i s.; FONT OBRADOR, B. *Historia de Llucmajor*, 2, 1974, p. 482-484.

2 MULET, B. «Els organistes i mestres de cant de l'església de Sineu durant els segles XVII i XVIII». A: *Estudis Balearics*, 39, 1991, p. 16.

3 MULET, A.; REYNÉS, A. *Orgues de Mallorca*, Mallorca, 2001, p. 13. De fet, també un estudi realitzat per a l'orgue medieval de Sóller prestà una especial atenció a aquesta relació entre els poders civils i religiosos (PÉREZ PASTOR, P. «L'orgue gòtic de la parròquia de Sant Bartomeu de Sóller (1498). Les relacions de poder entre l'església i el municipi pel seu manteniment». A: *XI Jornades d'Estudis Locals de Sóller i Fornalutx*, 2017, p. 171-184).

Sant Domènec de Ciutat, fet per Jordi Bosch. I una vegada instal·lat a la nova església es va posar l'actual escut d'armes institucional (un anyell) que el presideix,⁴ que ben bé pogué substituir l'original (potser una creu de l'orde dels dominics). Un altre, l'orgue parroquial de Petra, és presidit per l'escut d'armes de la tiara papal de sant Pere, que també és el símbol municipal. I, si seguim, a Muro hi trobam la figura de sant Joan Baptista, titular de la parròquia i icona usada a l'escut municipal de l'època amb la figura damunt una fortalesa; a Santa Maria del Camí s'hi posà el símbol marià (MA) en lloc de la figura pròpiament dita de l'escut institucional; a Porreres s'hi veu l'escut d'armes del fasser envoltat per les dues aus; a sa Pobla hi localitzam el típic griu mitològic institucional; a Algaida, l'escut quadribarrat custodiat per un griu a cada costat damunt una murada que decora la part més alta de l'instrument, i a Sencelles, l'escut de la típica sella amb la campana,⁵ un símbol del mecenatge que també se seguí a Inca posant l'escut d'armes quadribarrat amb la figura d'un ca en el centre de la façana.

Aquest aspecte, així mateix, es pot acompanyar amb els estudis que ho documenten en altres llocs. Són els casos, per exemple, dels Jurats de Sineu, que ja hem citat, que contractaren la construcció amb l'orguener Estada i el 1602 crearen la dotació econòmica per a l'organista.⁶ O el d'Inca, on el 1595 en construïren un de nou i l'any següent la corporació civil ja s'encarregà de dotar la plaça de músic

4 MULET, A.; REYNÉS, A. *Orgues de Mallorca*, Mallorca, 2001, p. 205-206. De fet podria ser que a Lluçmajor hagués passat un cas semblant perquè, segons el recull de Mulet i Reynés, l'orgue del convent de Petra fou dut a Lluçmajor. S'ha de dir que consta, per banda del consistori, que envià manobres al convent de Sant Domènec per retirar pintures i, a la vegada, en alguna acta municipal dels anys de les desamortitzacions es deixà registrat que es volia dur a Lluçmajor alguns retaules de centres expropiats, si bé no he pogut comprovar que es fes efectiu. Sobre l'orgue petrer, se'n perdé el rastre, però s'ha de fer constar que, a banda de l'orgue parroquial, molt vinculat al poder civil, hi havia l'oratori de Gràcia, un lloc, també, especialment relacionat amb l'Administració municipal fins al segle xx. I en aquest centre es construï (o muntà, ja que no necessàriament creim que impliqui fabricació *ex novo* en la seva totalitat) l'orgue actual en aquestes mateixes dècades, poc després de les desamortitzacions. En el fullet elaborat en la restauració-inauguració de l'instrument marià no es mencionà aquest aspecte. No sabem si el motiu és perquè ha estat una hipòtesi descartada o un aspecte encara no estudiat.

5 L'estudi d'aquest orgue creat a mitjan segle xviii per un Bosch i la vinculació institucional es troba a: LLABRÉS, G.; MUT, B. «L'orgue de Sant Pere de Sencelles». A: *III Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua*, 1997.

6 MULET RAMIS, B. «Col·lecció de documents relatius a l'orgue de l'església parroquial de Sineu». A: *I Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua: Simposi sobre els Orgues Històrics de Mallorca*, 1994; MULET RAMIS, B. «Fundació i dotació del benefici de l'orgue parroquial que feu la Universitat i Vila de Sineu dia 11 de maig del Senyor 1602». A: *II Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua: Simposi sobre els Orgues Històrics de Mallorca*, 1996, p. 107 i s.; MULET RAMIS, B. «L'orgue parroquial de Santa Maria de Sineu, construït per Pau Estada, mestre orguener». A: *III Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua*, 1997, p. 97 i s.

amb un sou de 15 lliures anuals.⁷ Curiosament, en el de Montuïri, sembla que el 1668 se'n va fer un de nou però a càrrec del seu rector, sense que la vila tengués despeses per a la construcció. En canvi, sí que el sou del músic seguia essent responsabilitat de la corporació civil.⁸ El patrocini civil de l'instrument de Muro també es coneix des del 1596;⁹ el de Felanitx, des del 1696,¹⁰ i el d'Alcúdia, des del 1604, entre d'altres.¹¹ I, si bé la presència dels Jurats de Mallorca a l'orgue de la Seu és quasi desconeguda (només se sap que el 1516 demanaren a l'orguener Jaume Fabrer que tornàs de Barcelona per afinar l'orgue catedralici), a Eivissa es coneix la fundació de la plaça d'organista per part de la Universitat d'aquesta altra illa des de l'any 1498.¹² A Manacor aquesta vinculació es deixà veure per una altra banda: quan el 1511 les autoritats locals trobaren que el músic organista tenia un sou massa elevat.¹³ De fet, com veurem, de vegades també el consistori llucmajorer intentà limitar al màxim les despeses destinades al fet organístic.

3. Organistes i orgueners entre els segles XVII i XIX

3.1. Les primeres sis dècades del segle XVII

Durant aquestes primeres dècades del sis-cents l'elecció de l'organista anava agrupada amb la decisió d'escollir altres persones encarregades de diverses funcions, per exemple: tocada de campanes en cas de mal temps, tallar el pa beneït, tasques de missatger, etc. El nom del músic escollit no solia deixar-se registrat en les actes de manera habitual, sinó més aviat de forma esporàdica. La fórmula escrita que el Consell de la Vila establí per a aquesta elecció anual solia ser bastant repetida i estandarditzada. En veim un dels casos pel maig de 1618, quan el Consell donava aquesta potestat de nomenament als jurats: «Item que [...] lo dit Consell fou determinat

7 MULET, A.; REYNÉS, A. «Els orgues d'Inca». A: *II Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua*, 1996, p. 40.

8 MAS MIRALLES, G. «El benefici de l'orgue de Montuïri». A: *III Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua*, 1997, p. 155 i s.

9 MULET, A.; REYNÉS, A. «Els orgues de Muro». A: *IV Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua*, 1998, p. 67 i s.

10 RAMIS, A. «L'orgue de la parròquia de Felanitx i els germans Caimari (1696)». *V Simpòsium i Jornades Internacionals de l'Orgue Històric a les Balears*, 1999, p. 70 i s.

11 MULET, A. «L'orgue de Guillem Barrera per a la parròquia d'Alcúdia (1604)»; ROSSELLÓ, R. «Plet dels jurats d'Alcúdia contra l'orguener Joanot Osona (1596-1601)». A: *VI Simpòsium i Jornades Internacionals de l'Orgue Històric a les Balears*, 2000, p. 77-82, 101-107.

12 MARÍ CARDONA, J. «L'orgue de Santa Maria d'Eivissa». A: *VII Simpòsium i Jornades Internacionals de l'Orgue Històric a les Balears*, 2001, p. 71 i s.; MULET, A.; REYNÉS, A. *Els orgues ...*, op. cit., p. 106.

13 CARVAJAL, A.; LLITERES, J. «El benefici de l'orgue de l'antiga església de Manacor i els seus beneficiats (1525-1887)». A: *IV Jornades Musicals Capvuitada de Pàsqua*, 1998, p. 87 i s.

que donin a sonar lo orgue amb mateix [...] quils pareixerà i qui manxa també».¹⁴ Una fórmula repetida en altres anys, juntament amb els altres responsables que s'havien d'elegir: «[els] Jurats lloguen oficials i per sonar lo orgue i parar el rellotge i tocar les campanes quan fa mal temps amb tot lo com modo i barato que poran».¹⁵

Dos dels primers organistes d'aquest segle que hem pogut recollir són Damià Cardell i Miquel Riera, els quals sembla que els jurats feien alternar anualment perquè un i l'altre s'encarregassin d'aquesta funció. Per altra banda, de vegades fins i tot es deixava constància del manxador escollit. En aquests anys de començament de segle i coetani als dos organistes citats hi trobam un Joan Uguet realitzant aquesta tasca mecànica.

Altres manxadors de la dècada de 1630 són un tal Miquel Tomàs:

«Jo Mateu Salom fas testimoni com Miquel Tomàs ha rebut quaranta sous, dic 2 lliures de Nicolau Company, clavari i són per manxar lo orgue. Fet a 4 de juny 1634.»¹⁶ I vint anys després sabem que complia aquesta funció un llucmajorer anomenat Antoni Abrines: «Jo Pere Bonaventura Garau, prevere fas fe com Antoni Abrines confessa haver rebudes dos lliures cinc sous [...] de Miquel Jordà llevador del clavariat de Miquel Mulet [...] 2 lliures per lo manxar del orgue i 5 sous per unes cordes. Fet vui als 5 de juny 1656».¹⁷

A més a més, també coneixem que l'any 1643 hi hagué una primera reparació en aquesta centúria damunt l'orgue medieval que havia construït Pere Granyera (1414) i que ja un segle abans havia estat intervingut i renovat per l'orguener Gaspar Roig (1549).¹⁸ Tanmateix, aquest cop no hem pogut localitzar el nom de l'orguener que hi va intervenir.

Durant les dècades posteriors, abans de prendre la decisió de construir un orgue nou i establir un músic definitiu que ocupàs la plaça, no s'aporten més novetats, més enllà de la menció del conjunt de places que el Consell de la Vila anava renovant, ara molt més explicitades enfront dels anys anteriors. Per exemple, el 16 de maig de 1644, es decideix la renovació anual de treure clavaris, donar

14 AMLL. LA-6, *Llibre de determinacions*, 1612-1622, f. 112r. Maig, 1618.

15 AMLL. LA-6, *Llibre de determinacions*, 1612-1622, f. 124v, 20-5-1619; f. 139r. 8-6-1620; f. 149v. 31-5-1621.

16 AMLL. A-016/2. *Llibret del clavari Nicolau Company*, s.f.

17 AMLL. A-005/17, s.f., 5-6-1656.

18 Vegeu recopilades les despeses d'aquesta època a l'annex documental 1: AMLL. *Llibre de Determinacions 7*; i les intervencions anteriors: MULET, A.; REYNÉS, A. *Orgues...*, op. cit., p. 189-190.

sindicat als jurats per passar plets, fer procuradors i advocat, com també l'atribució dels jurats que «puguen llogar als qui els apareixerà per tocar lo orgue, parar les hores, tocar per al mal temps, llogar ofici als manxador, tallar el pa beneit amb los manco salaris que poran. I també mateix puguen encantar la qm. I les almoines dels pobres de la present vila».¹⁹

3.2. La creació d'un nou orgue (1670) i les oposicions a organista

Si bé ja hem vist que a mitjan segle l'instrument musical fou sotmès a un arranjament menor, l'arrancada de l'empresa per fer un nou orgue arribà el 1669, quan el bisbe obligà a fer-ne una nova revisió. En una reunió del 15 de desembre de 1669 els jurats i el Consell de la Vila parlaren d'aquesta qüestió. El responsable de portar a col·lació el tema fou l'Honorable Jurat Antoni Mut, que exposà als consellers que «[...] Vs. Ms. sabran com de ordre del Sr. Bisbe nos han intimat en pena que dins 15 dies posassem mà a adobar l'orgue de la parroquial de la present vila, quan no incorrarem en la pena. I així Vs. Ms. determinaran amb quina conformitat s'ha de posar mà a dits orgues».

Davant d'aquesta necessitat, que semblava imperiosa, decidiren que: «[...] lo dit Consell tots concordes nomines discrepante fonc lloat i determinat que los honorables Jurats s'ajuntin amb lo Sr. Rector i que se fasse lo orgue amb la major comoditat i manco gasto que es podrà. Testes de Joan Jaume i Mateu Puig». I, per tant, com veim, la determinació final escollida no fou arranjar el vell instrument sinó fer-ne un de bell nou. La reunió amb el rector es produí i el Consell de la Vila es tornà a aplegar el 25 de març de 1670, un moment en què ja consta que s'havien posat en funcionament els procediments per a la nova construcció, i precisà, a més a més, quin seria el lloc del nou instrument. El jurat que s'encarregava del procés, Antoni Mut, digué a les altres autoritats que: «Vs. Ms. ja saben com se fa lo orgue nou, i així Vs. Ms. determinaran si se posarà lo orgue, en el Cor, o, en el puesto on estava. De on per tot lo dit Consell tots concordes

19 AMLL. *Llibre de Determinacions* 8, f. 4r, 82r, 91v-92r. Idèntica és la formulació de les places escollides el 21 de maig de 1657: «Item per tot... fou lloat i determinat tots concordes que dits honorables jurats puguen llogar missatges, per passar les hores tocador i el mal temps i per la queda, tallar el pa beneit, acaptar per los pobres i tocar lo orgue i manxador el qui ben vist los serà amb los salaris a ells ben vists». El juny de 1659 hi trobam: «llogar missatgers per passar les hores, tocador de mal temps, per la queda, tallar pa beneit, acaptar per los pobres, tocar lo orgue, manxador i predicador per la quaresma a qui ben vists los serà amb los salaris a ells bens vists». Altres vegades surt la renovació dels càrrecs que hem dit, però sense el d'organista (14 maig 1663 i 1664, que surt el manxador però no l'organista: AMLL. *Llibre de Determinacions* 8, f. 119r, 122v).

fonc lloat i determinat que se pos l'orgue al mateix puesto i lloc a on estava i que se fasse tot lo que serà necessari per a que l'orgue estigue al mateix lloc on estava i que se fasse arc i volta, i tot lo necessari». ²⁰ Aquesta transcripció ens informa que l'orgue medieval ja estava en un lateral de la nau del temple i damunt una capella i, a més, que s'adaptaria una arcada amb, segurament, una arcada baixa per encabir el pis que necessitaria el nou instrument.

La construcció de la peça anà en paral·lel amb la idea d'oferir la plaça de manera definitiva a un músic a través d'unes oposicions, i que no s'escollís anualment com s'havia fet fins llavors. Això, com veurem, va ser induït perquè la qualitat que oferiria el nou instrument requeria que el músic encarregat tengués un nivell mínim de coneixements musicals. Sembla que la idea arribà de mans de l'organista Pau Riera un any després d'iniciar-se la construcció de l'orgue. Això es pot veure a la reunió que feren els jurats pel maig de 1671, quan Macià Romaguera exposà aquesta proposta: «[...] en virtut d'una súplica presentada en el present Consell per Pau Riera, lo qual representa i suplica a tot lo Consell que lo orgue que se va obrant i fent nou se don per oposició i que sia donat en el qui més apta serà, i sia conegut per el qui lo examinarà, i que sien fills de la Vila los qui oposaran. De hont per tot lo dit Consell tots concordades nemine discrepante fonc lloat i determinat que lo orgue sia donat per oposició, i sia donat en el més apta de los qui se oposaran i los oposats sien fills de la Vila i lo examinador après que los haurà examinats dirà el qui serà més apta, i sia donat el tocar lo orgue en el més apta, i tingue obligació al qui serà lo organista d'ensenyar de música i tocar orgue a tots los fills de la Vila qui voldran esser ensenyats. Testes Pasqual Moragues i Francesc Moragues germans fills de Toni». ²¹

Ara bé, aquesta voluntat de fer les oposicions tengué un rebuig frontal per part del prevere Jaume Sastre, el qual inicià un plet contra l'Administració local oposant-se a aquest tipus de procediment selectiu. Sastre havia estat l'organista els darrers anys i, pel que veurem, la seva qualitat musical era bastant minsa. Un fet, per tant, que li devia fer entreveure que no es podria beneficiar d'aquest lloc de treball a favor d'un altre de manera permanent.

El plet judicial es feia present a la reunió del 18 de maig de 1671, quan la corporació local refermava la realització d'aquest procés selectiu i el sou que rebria el músic que s'escolliria: «Item fonc

20 AMLL. LA-8. *Llibre de determinacions*, 1649-1695, f. 152r-v.

21 AMLL. LA-8. *Llibre de determinacions*, 1649-1695, f. 157v-158r.

determinat per tot lo dit Consell que un jurat per tots, i tots per un tinguen sindicat de defensar lo plet [...] i sia donat per oposició conforme se determina amb determinació de Consell fets els 7 de maig 1671. I sia donat en el qui serà lo organista 12 lliures de béns comuns de la Vila». De fet el problema sorgit arribà a altes instàncies, i a la reunió del 31 de maig de 1671 el Consell va fer constar que el procés fou apel·lat a l'Arquebisbat de València i la vila necessitava nomenar un advocat de procurador.²²

Una part d'aquest famós plet que es creà s'ha conservat a l'Arxiu Diocesà de Mallorca. El recull documental del diocesà ens informa, a través de diversos testimonis, dels participants i del nou orgue que es feia. Aquestes dades ens resolen, de manera relativa, algunes característiques de la nova peça, atès que, per altra banda, no s'han conservat ni els comptes ni el contracte que degueren subscriure. En aquest aplec judicial, la petició feta per Jaume Sastre és la que podríem esperar: demanava que la plaça no es tragués a oposició i es donàs o la conservàs ell perquè n'havia estat l'organista els darrers anys. Sastre fou escollit organista el 15 de juny de 1666 en una votació del Consell entre ell i Pau Riera. La votació s'havia fet amb faves blanques i negres, tot i que, com hem dit, la plaça solia ser vigent només durant la juraria, és a dir, durant el mateix any en què els jurats i el Consell que l'havien escollit tenien els seus càrrecs, els quals també eren renovats anualment.

De tot això resulta d'especial menció el testimoni de Joan Nicolau, que llavors exercia el rectorat parroquial i, com hem vist més amunt, el qui s'havia reunit amb la corporació local per decidir la fabricació del nou instrument. Tant per aquest testimoni com en alguns altres, es deixà constància de la qualitat de l'orgue que es construïa: «Lo orgue nou que se fabrica [...] quan sia acabat serà igual amb qualitat amb lo millor del present Regne i lo cost de dit orgue excedirà a mil escuts [...]». Aquí veim que, encara que decidiren de fer el nou instrument pel mínim cost possible, per algun motiu canviaren de criteri i el promogueren amb una qualitat i preu bastant elevats.²³ I, per tot

22 AMLL. LA-8. *Llibre de determinacions*, 1649-1695, f. 159r-160r. Les apel·lacions que tenien a veure amb l'estament eclesial, a Mallorca, així com pujaven d'esglaó en l'escala jeràrquica acabaven a València. Això és degut, encara ara, al fet que Mallorca pertany a la jurisdicció eclesial de València d'ençà del 1492. Quan el cardenal Roderic de Borja, elegit papa aquell any amb el nom d'Alexandre VI i que exercia les titularitats dels bisbats de Mallorca i de València, va haver-les de deixar pel nou càrrec, traspassà Mallorca a la jurisdicció eclesial de València. Tot això per no perdre el poder sobre la zona, ja que, a València, la nova titularitat l'havia lliurada al seu flamant fill: Cèsar Borja.

23 Un escut corresponia a 22 sous. I, per tant, el cost total de l'orgue equivaldria a unes 1.100 lliures mallorquines.

això, s'insistia que davant el nou instrument «[...] Sastre, prevere, que no té suficiència per tocar lo dit orgue ni altre de més inferior [...]».

Entenem que els fabricants del nou instrument eren els Caimari, els mateixos que havien realitzat l'instrument conventual durant aquells mateixos anys.²⁴ Això ho interpretam a partir d'un apunt que indicaria aquesta autoria, perquè la declaració feta pel rector Nicolau aportà el testimoni de Damià Caimari (1640-1712). Aquest sortí citat, explícitament, com a fuster natural d'Alcúdia i resident a Ciutat. I, per tant, era un dels famosos orgueners que, juntament amb els seus germans (Miquel, Joan i Sebastià), formaven part del conegut taller familiar.²⁵

A través dels diversos declarants que s'escolliren per al plet contra les oposicions podem extreure altres dades interessants. En concret podem dir que la majoria mencionava la qualitat que tendria el nou instrument en contraposició a la poca qualitat musical que tenia Sastre. Un dels escrits (1672) pertanyia a Sebastià Cirerol, de 45 anys. Aquest havia estat manxador de l'orgue vell quan el tocava Sastre, i explicava que durant un temps Sastre havia estat a l'estranger (fora del Regne), i quan tornà i passà a tocar l'orgue l'instrument deixà de funcionar. Segons diversos testimonis, culpabilitzaven aquest organista d'haver-lo romput. I, per altra banda, es criticava el repertori musical que ofería, com per exemple que durant una festa del Corpus en lloc d'optar per la música més convenient l'organista, literalment, «tocava danses».²⁶

L'orgue nou, a pesar que no hem pogut localitzar els comptes, suposam que fou pagat quasi en la seva totalitat per la institució de la Vila, però hi hagué donacions d'altres grups. Per exemple, pel novembre de 1670, el clavari de l'Oratori de Nostra Senyora de Gràcia, Pere Catany de Garonda, donà 10 lliures a Bartomeu Moragues, l'encarregat de la nova fàbrica, per aquest motiu.²⁷ De fet, quasi en

24 D'aquest orgue del convent de Sant Bonaventura se n'ha parlat en diversos estudis. Actualment no m'ha estat possible consultar el llibre de comptes que es realitzà, a causa del seu mal estat, segons els responsables de l'ARM, per veure si hi hagué alguna relació amb l'orgue parroquial i el conventual, ja que, en principi, pràcticament durant el mateix període, es construïren dos orgues nous a la vila.

25 ADM. 17/45/14, f. 1v, 6, 10, 17. Justament el 1675 es mencionà un Caimari, sense professió, en referència a cavalls que eren expropiats a causa d'una guerra. Podria ser el mateix orguener, donat els anys de què tractam i la poca presència d'aquest llinatge a Lluçmajor (AMLL. A-006.1, s.f.).

26 ADM. 17/45/14, f. 47v i s.

27 ADM. Arxiu fons de la Sapiència, 11.1.3, f. 12v. N'era testimoni el rector Joan Nicolau. Si bé l'apunt no especifica que l'orgue era el parroquial, donam per fet que hi corresponia. Aquesta unitat d'arxiu pertany al primer llibre de comptes de l'Oratori de Gràcia, i sembla dubtós que a l'oratori es construís un orgue nou amb només un únic apunt i al mateix moment en què es feia l'altre.

el mateix moment, els jurats també demanaren una donació a la comunitat de preveres parroquial per pagar, en un primer moment, l'arranjament de l'orgue antic juntament amb la síquia de la vila i, després, una donació per a la construcció que s'estava promovent.²⁸

L'any 1672 (5 de juny) encara s'escollí l'organista anual per votació. Els jurats, amb el Consell, el mateix dia que nomenaven els nous clavaris, donaren la direcció de la reunió al jurat Joan Servera, i aquest feia constar la facultat dels jurats d'escollir els responsables «que puguen passar los plets de la present vila [...] i donar sindicat de fer procurador i advocat [...] Item per tot lo dit Consell nomine discrepante fonc determinat tots concordes que dits honorables jurats puguen llogar missatges, per tocar les hores, tocar per el mal temps, tallar el pa beneït, acaptar per los pobres i el tocar lo orgue sia donat a Pau Riera pel temps de la nostra juraria, i també mateix puguem llogar manxador, amb los salaris a dits jurats ben vists».²⁹

Uns anys després sabem que a l'organista Riera se li atorgà la plaça per tocar l'orgue. A la reunió del Consell del 23 de maig de 1675 el jurat Antelm Salvà ho informava d'aquesta manera: «moson Pau Riera nos a suplicat lo elegíssim per organista de lo orgue de la Parroquial [...] tot lo temps de la sua vida.». La proposta fou acceptada i establiren les condicions i funcions que havia de complir el nou organista: «[...] firmar acta de vida d'organista a mo. Pau Riera en aquesta conformitat: que sempre i quan dit Riera assistesca al dit ofici de tocar lo orgue; que no el puguem espel·lir d'aquell i en cas no assistís los honorables Jurats qui a tal temps seran puguen fer de dit orgue lo que voldran, i que no pugue servir per substitut sinó és en cas de necessitat. I aquest de los Honorables Jurats i que no pugue deixar fins que los Honorables Jurats i Consell hagen cercat altri. I en cas que volgués deixar per major conveniència l'elecció d'organista la hagen de fer los Honorables Jurats i Savi Consell. I en cas de deixar hage d'avisar a lo menos dos mesos antes, i no servint amb puntualitat puguen los Honorables Jurats llogar altre organista i que li sien donades per quiscun any del temps que servirà dotze lliures, dic 12 lliures i dues lliures, dic 2 lliures, pel manxador. Testes Miquel Thomàs de Macià i Joan Garau».³⁰

Aquesta elecció, tot i que sembla feta a dit i sense les esperades oposicions que es demanaven, serà refermada uns anys més tard amb el mateix músic, però després de realitzar les oposicions.

28 APL. *Llibre de Determinacions*, 2, f. 79v, 80v.

29 AMLL. LA-8. *Llibre de determinacions*, 1649-1695, f. 168v.

30 AMLL. LA-8. *Llibre de determinacions*, 1649-1695, f. 196r-v.

Potser la causa d'elecció de Riera era que, com hem vist, no volien que ho fos Sastre, i estaven pendents de fer les oposicions una vegada s'hagués resolt el plet iniciat en contra d'elles. Perquè el plet de Sastre continuava endavant i l'any següent (25/04/1677) sembla que els nous jurats feien constar que encara no s'havia resolt i es decidí continuar endavant amb el procés fins que s'aconseguís una decisió ferma. Segons els jurats: «Sastre preteni ser organista i fins vui no se ha feta declaració en dit plet [...]», i per a ells, seguien insistint que: «[...] Sastre no és suficient per organista».³¹ De totes maneres, és de suposar que la pretensió de Jaume Sastre va ser definitivament rebutjada perquè pel novembre de 1679 el Consell de la Vila acabà convocant les oposicions a organista. Aquest mateix dia es va fer constar la voluntat de Pau Riera de participar a les proves de selecció, com també que havia estat ell qui fou escollit per al càrrec. Vegeu:

«P^o en dit Consell fonc proposat per lo honorable Joan Servera, jurat dient: Honorables Batle, Jurats i Savi Consell sabran totes Vs. Ms. com Pau Riera s'ha oposat a l'ofici i càrrec de tocar lo orgue qui lo dia present vague en dita vila, de que se han aficats cartells per proveir dit ofici i càrrec de tocar lo dit orgue. I així Vs. Ms. determinaran si se farà persona elegida per organista i amb quin salari s'elegirà lo dit organista, qualsevol persona sia.

»De on i per tot lo dit Consell, tots concordades nemine discrepante, fou lloiat i determinat que suposat estant notòria la suficiència de m^o Pau Riera per tocar lo orgue que se li fassa acte de dit orgue per poder-se ordenar; amb tal que si acàs dit m^o Pau Riera per algun temps volia deixar dit orgue per conveniències majors no pugue substituir altri, sinó que dit m^o Pau Riera sia revocat, i la present vila i Consell fassa altre elecció d'altre organista amb lo salari de 12 lliures i 2 lliures per lo manxador; si no és per alguns dies estant desganat, o, legítimament ocupat, i en quant en ajuntar les 6 lliures que la present vila dona a dit m^o Pau Riera gratuïtament no se li donen per lo ofici i càrrec de tocar lo orgue, perquè en altra ocasió vacant dit orgue no se fas exemplar de que al salari d'organista són 18 lliures. Sinó, solament se li donen les dites 6 lliures amb títol i càrrec de que dit m^o Pau Riera tingue obligació d'ensenyar qualsevol fill de la vila qui voldrà aprendre de cant i tocar orgue. I los Honorables Jurats del corrent any tot junts tinguen sindicat de firmar lo dit acta en el dit m^o Pau Riera conforme està determinat amb la present determinació amb les clàusules, obligacions i renunciacions necessàries».³²

31 AMLL. LA-8. *Llibre de determinacions*, 1649-1695, f. 211v-212r.

32 AMLL. LA-8. *Llibre de determinacions*, 1649-1695, f. 237r-v.

En resum, es reafirmà Riera com a organista a partir de les oposicions i amb l'obligació, a més de tocar l'orgue, d'ensenyar cant (en pròximes convocatòries serà, o es mencionarà, com a solfeig) i orgue a qualsevol llucmajorer que en volgués aprendre. En aquest cas, són les primeres clàusules que hem trobat que vehiculen el càrrec amb l'ensenyament musical, i podem dir que ens trobaríem amb la primera escola de música de la vila, ja que no coneixem que hi hagués cap organització local que es dedicàs a l'ensenyament musical abans. Tanmateix, aquest tipus d'ensenyament tendria el seu paral·lelisme amb el mestre i l'escola de gramàtica que ja existia en el poble i que també partia i era escollit des de la mateixa institució pública.

A pesar d'això no hem aconseguit localitzar ni el nombre d'alumnes ni cap d'ells per saber la influència que pogué tenir aquest tipus d'ensenyament. De totes maneres opinam, tot esperant que es puguin tenir altres dades en el futur, que devia ser minoritari i molt vinculat a l'entorn o a la carrera eclesiàstica. De fet, veurem que, un segle després, quan la parroquial prendrà una part més activa en l'elecció de l'organista, establirà que els estudiants que es beneficiïn d'aquesta educació han de pertànyer a l'estament religiós.

3.3. La plaça d'organista durant el segle XVIII

Riera degué conservar la feina durant diversos anys, o almenys no hem localitzat cap nou organista fins al segle següent. A Pau Riera el succeí Bartomeu Roig.³³

L'any 1712 Roig finà i la plaça tornà a quedar buida. A la reunió del Consell del 17 de juliol d'aquell any, el govern format per Joan Contestí de batle reial i els jurats Jaume Pou, Miquel Clar i Joan Catany, amb el Consell complet dels tretze consellers, Bartomeu Vidal, Bernat Carbonell, Joan Gallard, Joan Mut, Gaspar Montserrat, Onofre Salvà, Llorenç Clar de Jaume, Miquel Garau, Josep Montserrat, Bernat Salvà, Climent Clar, Antelm Roig i Llorenç Clar de Llorenç, tornaren a tenir sobre la taula la necessitat de votar un nou organista.

³³ Identificam el nom abreujat que surt en els documents amb el nom de Bartomeu, tot i que no hem localitzat la seva acta de defunció. El fet és que sembla que, una vegada finat, fou substituït temporalment per un altre Roig (Benet). Un frare trinitari del qual s'han conservat alguns rebuts: AMLL. A-008/13, s.f. «Jo Fr. Bernat Roig del convent del Sant Esperit confés haver rebut de mestre Antoni Mir, vuit lliures (...) a bon compte per conte de tocar lo orgue de la vila de Llucmajor (...)» (1712); «Jo fr. Bernat Roig del convent del Sant Esperit confés haver rebut de mestre Antoni Mir llevador del clavariat del honor Joan Catany de Garonda set lliures, a bon compte de lo que en toca per tocar lo orgue. Fet als 14 8bre 1712 (...)». Les qualitats musicals i els estudis d'aquest frare degueren quedar recollits a l'expedient del títol patrimonial que lliurà el 1718 a l'Administració eclesial (ROSSELLÓ LLITERAS, J. «Don Francisco Oliver Rullán y su tratado teórico-musical (1803-1872)», *EB*, 39, 1991, p. 34).

Vegeu aquí la il·lustrativa acta que ens ho menciona:

«Item en dit Consell fonc proposat per lo *honor* Jaume Pou, dient: *honor* Balle, Jurats i Savi Consell ja saben Vs. Ms. de que el Sr. Bartomeu Roig, organista de la present Vila és passat d'esta a millor vida i tenim falta d'organista i així m'han presentades tres peticions tres subjectes diferents en que Vs. Ms. podran sentir. Les quals que són llegides davant el Consell i certificat el Consell de les peticions ha resolt de favetaiar los subjectes qui pretenen. I el primer subjecta que han votat amb faves blanques i negres és estat Macià Puig lo qual ha tingut deu faves negres i tres blanques. Després fonc votat Guillem Puigserver i tingué nou faves blanques i quatre negres i després fonc votat Pere Antoni Thomàs el qual ha tingut nou faves negres i quatre blanques suposant que les faves blanques són qui fan l'elecció i les negres la reprobació [...] i així la persona de Guillem Puigserver qui és estat lo electo per lo consell ha de tenir obligació d'ensenyar de cant i d'orgue i en cas lo orgue se espeny tinga obligació d'adobar-lo a costes i despeses seves. Testes Thomas Llompard i Jaume Thomàs.»³⁴

Aquesta vegada, per tant, no s'optà, en principi, per fer oposicions al càrrec, sinó que es donà en votació usant faves blanques i negres. En el text s'usà el terme de «favetaiar». Aquest verb no existeix en el diccionari Alcover-Moll, però la definició és clara: fer una votació usant faves blanques i negres. Les faves blanques s'identificaven com a vot afirmatiu, i les negres com a vot negatiu. De fet era un procediment habitual durant aquesta època també en alguns gremis, per exemple el d'argenters. I no només a Mallorca. La votació amb faves o pedres blanques i negres era molt comuna a les ciutats mediterrànies. Per exemple, des de la cultura popular es pot extreure un cas molt il·lustratiu a partir de la sèrie de televisió *Medici: Masters of Florence*. S'hi pot veure, de vegades, que el Consell de la República Florentina, dirigit pel Gonfaloniero (una versió de càrrec polític molt pròxima al jurat en cap mallorquí), quan votava optava per aquest sistema o mètode electiu.³⁵

La feina d'organista a Puigserver no li durà gaire, poc més d'un any, perquè morí a l'agost de l'any següent d'haver estat escollit. No devia ser gaire vell perquè la seva mare encara vivia. Era fill d'un matrimoni establert entre un Gabriel Puigserver i una Antònia Mut,

³⁴ AMLL. LA-9. *Llibre d'actes 1696-1752*, f. 45r.

³⁵ Hom es demana si la coneguda frase del context català i illenc «són faves comptades» deu tenir el seu origen o alguna relació amb aquest procediment de votació, en el qual el resultat i el contingut són, en algunes accepcions, els mateixos: «elecció o resolució a complir», «ser cosa certa sense rèplica».

els quals havien tengut un altre fill que s'havia fet fuster, de nom Antoni. L'organista era anomenat de malnom, i suposam que la família sencera, Magí.³⁶

El nou govern,³⁷ format mesos enrere, va haver de tornar a fer unes noves votacions per escollir músic. La transcripció de l'acta, el procediment i les condicions que s'establiren foren de la següent manera:

«Exprendit Consell fonc proposat per lo *honor* Joan Contestí, Batle Rl. i altre dels jurats, dient: *honors* Jurats i Savi Consell ja saben Vs. Ms. de que la persona de Guillem Puigserver, a qui estava donat lo orgue de la present Vila, lo Sr. és estat servit de passar-lo ha millor vida i lo orgue està en vacantia. I es necessita d'organista i així Vs. Ms. sabran conforme sentiran peticions d'alguns pretendents del dit orgue los quals representen he Vs. Ms. cada qual lo que dirà la petició i així determinaran per la part que los pareixerà ser convenient i més idoneo per al fet.

»Dehont per tot lo dit Consell fonc resolt i determinat votar los subjectes qui pretenen dit puesto del dit orgue amb faves blanques i negres. I fonc votat en primer lloc la persona de Maties Puig i ha tingut tretze faves blanques i una negra, i s'ha d'advertir que les blanques fan l'elecció i les negres la reprobació i en segon lloc fonc votat la persona de Antoni Boscana, àlies moscatell, i ha tingut cinc faves blanques i nou negres. I així es veu l'elecció ésser feta en favor de la persona de Maties Puig d'organista amb tal i emperò que dit organista tinga obligació d'ensenyar de cant i d'orgue sempre que hi hage fills de la vila qui vullen ésser ensenyats.³⁸ I, també mateix, que sempre que no fasse les obligacions que los Jurats qui per temps seran el puguen expallir i que si dit organista vulla deixar per major conveniència que hage d'avisar los honors Jurats dos mesos antes. I així se concedeix a dit Maties Puig amb tots los pactes que es troben amb la determinació de Consell celebrada els 23 de maig de 1675 quan amb virtut d'ella fonc donat dit orgue en el Rd. Sr. Pau Riera, però sempre que fasse la obligació que no el puguem expellir. Testes Antoni Boscana, picapedrer i Miquel Oliver, moliner.»³⁹

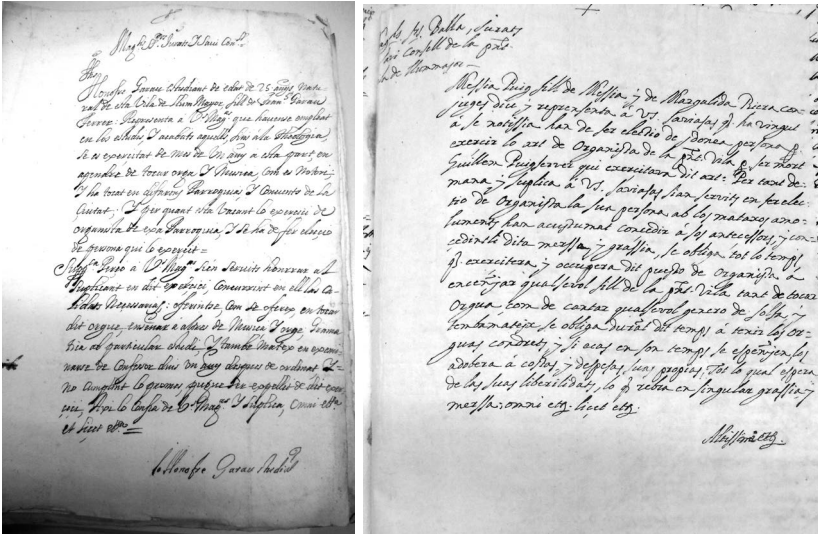
36 APL. *Llibre d'òbits de 1713*, f. 102r. Se l'enterrà molt a prop de l'instrument musical que dominava: en el vas del Roser de la mateixa parroquial.

37 El batle reial seguia sent Contestí, mentre que la resta havia canviat substancialment. De jurats s'havien incorporat: Llorenç Clar de Jaume, Bartomeu Salom i Onorat Salvà. I els consellers nous eren: Joan Garau, Jaume Pou, Bartomeu Ramis, Antoni Catany, Andreu Mesquida, Julià Garau, Joan Pons, Antoni Puig, Joan Catany, Miquel Mut, Antoni Mir, Francesc Aulet i Climent Garau.

38 Aquí s'hi afegí la següent especificació en nota lateral: «i per dita ensenyança a més del que donava la vial al Rd. Pau Riera se li dona 6 lliures ara s'entén ademés de les 12 lliures.»

39 AMLL. LA-9. *Llibre d'actes 1696-1752*, f. 49v.

S'han conservat dues de les peticions dels músics que optaren a la plaça d'organista (figures 1-2). La formalitat era semblant a la que podria ser en l'actualitat: una carta dirigida als jurats exposant la voluntat de prendre part en la selecció i explicant el seu currículum professional o personal. Una de les conservades és la del músic Onofre Garau, de datació incerta, però que suposam que fou feta en una de les convocatòries dels anys anteriors que hem descrit, atès que va dirigida als jurats, un estament que fou eliminat l'any 1718, i l'organista Puig fou el darrer escollit per a aquests càrrecs històrics (annex 2). L'altra correspon a la petició que havia fet el mateix Puig l'any 1713, que fou, com hem vist, a qui, finalment, se li atorgà la plaça (annex 3).

Figures 1-2. Cartes adreçades als Magnífics Jurats de la Vila dels músics Onofre Garau i Macià Puig per optar a la plaça d'organista.

L'organista Puig tengué el treball seguit d'organista durant més de tres dècades, tot i que després, com veurem, hi retornà. D'aquest és de qui tenim més rebuts conservats pel cobrament de la feina, els quals ens poden donar una idea, en general, del funcionament i del sou. L'organista cobrava en períodes semestral o anuals (annex 4). El 1747 va fer la renúncia a favor d'un dels seus nebots, Antoni. Un aspecte que tenia el vistiplau del rectorat de llavors, perquè fou el rector Cristòfol Salvà qui el mes de juny d'aquell any decidí reunir part de l'Ajuntament per anunciar la voluntat del canvi. Salvà sol·licitava que en el lloc de Macià s'escollís el nebot de l'organista, Antoni Puig. La petició s'acceptà amb les mateixes condicions i el

mateix sou que ja estaven establerts, això eren 20 lliures anuals, que incloïen diversos conceptes: dotze per tocar l'instrument, dues per donar al manxador i sis per l'obligació «d'ensenyar los fills de la present vila de tocar lo orgue i de música». Si no complia les obligacions els regidors el podien acomiadar, i si Puig volia renunciar havia d'avisar amb dos mesos d'antelació. Es recordà, en tot cas, que eren les mateixes normes que s'havien dictat anteriorment tant quan s'escollí l'oncle (1713) com les primeres de l'any 1675.⁴⁰

El nebot organista no durà tant com l'oncle, i aquest va haver de tornar a exercir les tasques musicals uns anys després. Per això, pel setembre de 1753, el consistori tragué a col·lació a veure si davant la voluntat de l'organista Dr. Puig de deixar la plaça convendria fer-ho saber al bisbe, perquè aquest ho autoritzàs.⁴¹ Pel 1754, segons consta a les actes municipals, feia sis anys i mig que tenia la plaça però en aquest període la pràctica real de les funcions encomanades fou molt minsa. I almenys durant quatre anys no havia complert amb les obligacions. Els encarregats municipals mencionaven que havien fet tot el possible perquè Puig complís i, fins i tot, pareix que volgueren que el bisbe de Mallorca intervingués en l'assumpte. Però sembla que tenien una voluntat expressa, feta saber pel mateix Puig, que no pensava tornar mai més a la vila per exercir les tasques musicals perquè tenia altres càrrecs o treballs a Ciutat.

Davant aquest problema Llorenç Noguera, clergue i músic, fill d'un Montserrat Noguera, s'hi oferí i demanà al consistori que l'escollissin a ell. La qüestió tenia, a més a més, l'agreujant, segons es deixà constància, que en aquella època no hi havia cap altre llucmajorer amb coneixements musicals per a aquesta plaça. A banda d'això, i com hem mencionat abans, els darrers anys Antoni Puig havia abandonat les funcions i l'havia suplert l'oncle Macià, fent menció que si aquest faltava, o definitivament ho deixava, s'hauria d'acudir a contractar un extern, un fet que provocaria la duplicació de les despeses pel salari. Per tot això, s'acordà un termini de vuit dies perquè l'organista oficial, Antoni Puig, tornàs a exercir l'ofici o renunciàs de manera oficial i tornàs la clau de l'orgue, i la plaça passaria directament a Noguera. Una seqüència que acabà passant.⁴²

Llorenç Noguera fou nomenat organista titular el 18 de gener de 1754. Les condicions i obligacions varen ser les conegudes de les

40 AMLL. LA-9. *Llibre d'actes 1696-1752*, f. 137v-138r. Repetit a: AMLL. A-0367.2, *Llibre d'Actes, 1745-1763*, f. 16r.

41 AMLL. A-0367.2, *Llibre d'Actes, 1745-1763*, f. 75v.

42 AMLL. A-0367.2, *Llibre d'Actes, 1745-1763*, f. 82r-v.

altres ocasions, tot i que es va fer menció explícita d'alguna d'elles, per exemple, la de «conservar jo lo dit orgue a costes i despeses mies en lo estat que se trobarà el dia en que se m'entregarà. Per tot lo qual obliga tot mos béns presents i venidors».⁴³ És a dir, s'havia de responsabilitzar de la conservació material de l'instrument que, en certa manera, era de propietat pública.

Sabem que el nou organista, dos anys després (1756), complia les funcions de manera òptima en opinió de l'Ajuntament. De fet Noguera els havia demanat una recomanació per lliurar al bisbe perquè volia fer-se mossèn o ascendir de graduació eclesial. I aquests no ocultaven el seu bon afer: «el suplicant mereix alguna atenció puix que fins el present no se ha experimentat en ell sinó grandíssima puntualitat i molta perícia amb lo orgue i música». No hi havia cap problema perquè s'elaboràs un memorial positiu per enviar al Bisbat.⁴⁴

Pel que fa al manteniment de l'instrument, sabem que Noguera s'hi implicà activament perquè va ser a través de la seva petició que l'orguener Jordi Bosch (1739-1801) va ampliar l'orgue que els Caimari havien construït un segle abans. L'any 1770 Noguera parlà amb l'ajuntament d'aquesta proposta:

«...en días pasados el licenciado Lorenzo Noguera, pro. y organista nos representó que el órgano de la Pl. Iglesia de la presente villa necesita de recomponerse, y que a dicho efecto vendria el Sr. Jorge Bosch, maestro de órganos para reconocer lo que necesitaria, quien habiendo visto, y

43 AMLL. A-0367.2, *Llibre d'Actes, 1745-1763*, f. 83v-84v. Paral·lelament sorgí un altre inconvenient en aquest assumpte. I és que pel febrer de 1754 el consistori, dirigit pel batle reial Damià Salvà, es reuní amb el regidor responsable, Guillem Pou, pel fet que des de feia temps s'havien plantejat «una unió» del benefici del manteniment de l'orgue perquè les despeses de 20 lliures anuals per l'organista no anassin al deute municipal. Es diu que es volia seguir el mateix sistema de la parroquial de Santa Eulàlia. I, per això, s'encarregà al regidor Damià Garau que anàs a Ciutat a informar-se'n. Cal mencionar que el canvi d'organista no fou acceptat per Macià Puig. Aquest, pel fet que havia rellevat *de facto* el seu nebot en les tasques musicals, escriví una carta a la comunitat eclesial de la parroquial sol·licitant que se'l deixàs a ell seguir tocant l'orgue i no a Noguera. El rector Salvà objectava poder concedir aquesta decisió, ja que era la institució civil la que s'encarregava d'aquesta elecció i dotació. Per a la carta i les diverses opinions expressades al respecte: APL. 2.1/4, *Llibre de determinacions 4*, f. 159v-160v.

44 AMLL. A-0367.2, *Llibre d'Actes, 1745-1763*, f. 117v- 118v. De fet el motiu de la recomanació podria ser més material que espiritual, perquè sembla que volia rebre, a banda del sou públic, diverses distribucions afegides per altres funcions de l'església, cosa que se li negava per part de la parroquial. I els mossens criticaven el funcionament de Noguera i el fet de no voler-se posar o acudir a tots els serveis necessaris del temple. I, fins i tot, exposaren que Noguera volgué recompondre l'orgue petit i que acabà espanyant-lo (o sigui, n'hi devia haver dos?). Sembla que Noguera, per una banda, reclamava alguns drets o beneficis afegits i acudia a l'auxili del bisbat. Una de les respostes i crítiques enviada al bisbat per la parroquial en resposta a les peticions fetes per l'organista es troba a: APL. 2.1/5, *Llibre de determinacions 5*, f. 11v-13r. Dels rebuts cobrats per part de l'ajuntament se n'han recopilats alguns a l'annex 5.

bien mirado, a dado su sentir, diciendo: que por dicha recomposición era necesario gastar cerca de trescientas libras y habiendo participado dicho gasto al muy Rdo señor rector respondió: pagaria de propio mitad el insinuado gasto, por lo que Vs. Ms. Discorrieran y determinaran si convienen a que dicho órgano se recomponga y de que caudales se deberá pagar la otra mitad. En cuya seguida y en vista de la propuesta echa por el dicho Julià, regidor y de la representación echa por el citado Noguera, organista, todos acordes, nomina discrepante: han determinado y convienen que dicho órgano sea recompuesto, que el muy Rdo. Rector pague dicha mitad y que la otra mitad la pagará la presente villa, obtenida primero (?) però la licència y el permiso de la Rl. Sala, y en el caso de no obtenerla no convienen a que sea recompuesto dicho organo; Y en el modo sobre dicho lo resolvieron, determinaron y firmaron de que doy fe. Ante mi: Damián Garau. Dr. Cristóbal Salvà, pre. Y rector; Antonio Caldés, Bale Rl; Pau Julià, regidor, Dr. Franc. Garau por ...(?).⁴⁵

La proposta de fer venir l'orguener Bosch per arranjar l'instrument, *a priori*, fou aprovada. De fet hi ha constància, sense saber-ne l'autor, que aquest any es netejà l'orgue i s'hi afegiren els registres d'alegres i de clarins. Ara, coneixent aquest petició i l'obra feta, baldament no es conservin els comptes, tot apunta que Bosch treballà per a l'orgue llucmajorer, tot i que d'això en tenim notícies contradictòries.⁴⁶ Justament a finals del mateix any Jordi Bosch intervingué en zones ben properes: a l'orgue de Felanitx i al d'Algaida. Dos anys després ja partí cap a la Península per fabricar altres instruments.⁴⁷

A començaments de 1777 la parroquial quedà sense músic organista. Més d'un any i mig després, pel setembre de 1778, els clergues, atès que ningú s'havia preocupat de solucionar la carència, proposaren demanar al convent de Sant Bonaventura que els enviassin un dels frares organistes que tenien. De fet proposaren fra Agustí Caimari, que ja en altres ocasions hi havia acudit a l'auxili de les funcions que requerien música d'orgue. Un treball que cobraria amb 20 lliures anuals a través de les distribucions del bosser de la parroquial.⁴⁸ No sabem quin frare es desplaçà temporalment a tocar l'orgue de la parroquial, però sí que sabem que el 1785 encara no

45 AMLL. LA-10. *Llibre d'actes, 1763-1773*, f. 77-78. 8-4-1770.

46 Per una banda la feina feta consta a: MULET, A.; REYNÉS, A. *Orgues de...*, *op. cit.*, p. 190. Per l'altra, Font Obrador exposà que l'Audiència negà al consistori que patrocinà la feina que havia de fer Bosch: FONT OBRADOR, B. *Historia de Llucmajor*, V, 1986, p. 538.

47 MULET, A.; REYNÉS, A. *Orgues de ...*, *op. cit.*, p. 227-229.

48 APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 4 r-v. Els dos encarregats que havien d'anar a fer la sol·licitud al pare guardià del Convent eren dos beneficiats de la parroquial: l'historiador Guillem Terrassa i Pere Salvà.

havien resolt dotar la plaça d'un músic estable i tornaven a tenir el mateix problema. El tema tornà a estar damunt la taula per veu de l'arxiver parroquial, Rafel Puigserver, i aquest proposà fundar «un acolliment perpetu» i establir uns capítols per donar cabuda a un nou organista. Deu dies després (el 15 de setembre de 1785) el rector Antoni Evinent convocà els mossens locals per assabentar-los que ja havia treballat els capítols per a l'acolliment d'un possible nou organista i els els presentà. Evinent havia realitzat dotze capítols que regirien les funcions, els drets i els deures del músic. Aquests foren aprovats per la comunitat i s'enviaren al bisbat per rebre l'autorització diocesana.⁴⁹ Aquesta nova normativa que es creà la podeu veure en l'annex documental final d'aquesta comunicació (annex 6).

Tanmateix, aquesta normativa sembla que no es va fer efectiva, perquè un any després mossèn Miquel Salvà mencionà en una reunió parroquial que havia quedat vacant un benefici eclesial a causa d'un capellà finat (Miquel Julià). I Salvà proposava que aquesta renda traspassàs i tengués de beneficiat la plaça d'organista que s'havia de cobrir. Ara bé, succeïa que el patronat d'aquest deure el tenien els jurats llucmajorers (ara traspassat als regidors del consistori), cosa que va fer que diversos representants de la parroquial anassin a l'ajuntament a proposar el canvi de beneficiari. Els regidors acceptaren però les dues bandes reelaboraren un nou reglament, que quedà de la manera següent:

«Primeramente que dicho Beneficiado sea organista y para que en todo tiempo esta Parrq^a tenga un operario habil y capaz para desempeñar las funciones de la Igl^a se de dicho Beneficio por oposiciones fijandose edictos en las puertas de N. Universidad, y de la Sta. Igl^a. Catedral y en el Colegio de N. Sra. De Lluc, para que todos los que pretendan oponerse a dicho beneficio comparezcan ante N. Secretario para dar su nombre dentro el termino que se les señalara en dicho edicto. Y concluido el término por los examinadores organistas de esta diocesis que seran nombrados por Nosotros o nuestros sucesores cada qual en la vacancia que nos toque podamos presentar, ohido el parecer de los examinadores el que consideremos mas perito en dicha facultad atendidas también las circunstancias de que sea sujeto de buena fama vida y costumbres. Y que deberan ser preferidos siempre los hijos de esta Villa de Llucmajor.

»Que el dicho Beneficiado tenga la obligación de enseñar de solfa asi de aire como de canto llano a todos los hijos de esta Vila, como también de órgano para que en las oposiciones hacederas pueda escojerse un sujeto

⁴⁹ APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 35v-39r.

habil y capaz para el dicho oficio de organista sin tener que acudir a estraños de esta Vila.

»Que siempre el que deberá ser presentado para el obtento de dicha beneficio, lo deberá ser por Nosotros o nuestros sucesores atendidas las circunstancias de vida y costumbres, pues que como ha de enseñar a la juventud de esta vila deberan ser de mucha recomendación las calidades de buenas costumbres atendidas.

»Son copia del original que pasan en el Archivo de la Universidad, y para Nuestra norma y gobierno en lo sucessivo, se han puesto en este libro de resoluciones de todo lo qual doy fe y lo firmo.

Dr. Rafael Puigserver Pro. Y Arch^o.»⁵⁰

La renda d'aquest dret era de 32 lliures. Com observam, hi ha algunes diferències sobre els capítols que s'havien elaborat abans. Deixant de banda la llista de funcions i el lloc a ocupar dins la litúrgia anual, que, en part, devia ser semblant, hi ha una obertura en el marc social o civil afectat: no es vinculava la plaça amb l'obligació que el titular estigués o hagués d'ingressar dins l'estament eclesial. I els possibles futurs estudiants podien ser qualssevol de la vila. O, almenys, no en quedaven exclosos, explícitament, com en els anteriors capítols.

Finalment, per l'octubre de 1786, començaren el procés selectiu segons aquesta darrera normativa. El tribunal examinador estigué format per l'organista de la Seu mossèn Climent Amengual: l'organista de l'església de Santa Eulàlia de Ciutat, mossèn Joan Baptista Colom, i l'organista del convent de Sant Domènec, fra Domingo Terrassa. I d'examinador suplent o en reserva s'escollí fra Pere Alsamora, que era l'organista del convent de Sant Francesc.⁵¹

Les oposicions tingueren lloc el 28 de novembre de 1786, i s'hi presentaren quatre organistes: Antoni Frontera de Sòller, Joan Trobat d'Artà, Miquel Cardell de Llucmajor i Gabriel Mulet també de la vila. Una vegada fetes les oposicions, la comunitat parroquial també va fer una votació per escollir el músic. Un fet que creà una duplicitat en la forma d'elecció que s'havia de fer i, a la vegada, provocà un resultat contradictori. En aquest cas els 14 electors, que formaven part de la parroquial, posaren el nom de l'opositor que escolliren cada un dins una urna i el resultat fou: 9 vots per a Gabriel Mulet i 5 per a

50 APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 44r-46r.

51 APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 47r-48v.

Antoni Frontera. Aquesta votació va rebre la protesta del prevere Miquel Salvà, ja que la considerava nul·la pel fet que no s'ajustava al reglament que s'havia elaborat per aquest mateix motiu. Una protesta que fou acceptada pel rector Evinent i es lliuraren els dictàmens que havia elaborat el tribunal examinador. El tribunal havia avaluat a cada opositor les qualitats en tocar l'orgue, la música, el cant pla i la veu. A Joan Trobat el consideraren de nivell mitjà en totes les categories; a Miquel Cardell «mas de mediano», o sigui un poquet més que Trobat excepte en veu, que era igual que l'anterior. Mulet havia tret un resultat menor, «menos que mediano», en totes les categories, excepte en veu, que era «bueno». I Frontera era «bueno» en totes les categories excepte en veu, que era «mediana».⁵² Per tant, a criteri del tribunal, sembla que el més òptim era Antoni Frontera de Sóller i no Mulet, tal com havien votat els mossens.

L'elecció de l'organista Mulet fou apel·lada al bisbat i poc després es rebé una carta del vicari general, Gaietà Muñoz, referint-se a la irregular forma en què s'escollí el músic, sense prestar atenció al dictamen del tribunal opositor. No sabem com acabà, en concret, la problemàtica, tot i que sembla que el grup clerical defensà el seu dret d'elecció així com ho havien fet.⁵³ I, tanmateix, la decisió dels mossens degué acabar guanyant, perquè deu anys després sabem que era Mulet qui ocupava aquesta discutida plaça.⁵⁴

3.4. La plaça d'organista durant el segle XIX

Si bé Mulet posseï la plaça, com veurem, fins al 1827, vint anys abans, per algun motiu, segurament velleja o indisposició, se n'introduí un altre, Antoni Tomàs, que després aconseguiria la plaça oficialment a través d'unes noves oposicions convocades pel consistori.

El juliol de 1807 Antoni Tomàs sol·licità a la parroquial ser inclòs en el dret de poder cobrar un sou per poder exercir les tasques de cant en el cor, organista, ensenyament de música i, fins i tot, auxili de moribunds. Unes funcions que, segons exposava, ja feia més de tres anys que realitzava. Ambdues parts, el 12 de gener de 1808, firmaren

⁵² APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 49v-52v.

⁵³ APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 55r-58.

⁵⁴ APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 115v-116v. Aquest any (1796) es desenvolupà una altra problemàtica: les funcions de l'organista per ser múltiples (tocar l'orgue, assistència de cant, etc.) de vegades se superposaven i, per tant, Mulet no podia dur-les a terme. Per això en va haver de deixar alguna. Així i tot l'organista no en volia deixar cap, a pesar que, a la pràctica, no les podia fer. Segurament el motiu era que significaria abaixar-li el sou. De fet, poc després, sembla que també hi havia un endarreriment o petició de Mulet per cobrar-ne alguna part.

el pacte en què establiren diversos drets i obligacions: Tomàs pagaria anualment 30 lliures per a aniversaris a la parròquia i no tendria dret a vot dins la comunitat parroquial; a canvi, cobraria diverses distribucions. I les obligacions foren assistir de cantor principal o primatxer, tocar l'orgue quan fos requerit, fer tots els torns dels altres beneficiats, ensenyar cant pla dos dies a la setmana als clergues (que no serien els mateixos que aquells als quals ensenyaria a tocar l'orgue), i auxiliar els moribunds. Unes tasques que degué complir fins a finals d'any. I pel desembre sorgí una vacant de primatxer i es proposà Tomàs per ocupar-la, sense les funcions afegides d'organista.⁵⁵

Una vegada l'organista Gabriel Mulet finà (c. 1827), es varen haver de realitzar unes noves oposicions. Aquestes darreres són les que tenim més documentades de totes les que es feren. L'escrivà del Consistori deixà registrat que:

«En la villa de Llummayor del Reyno de Mallorca a los veinte y nueve dias del mes de julio de mil ocho cientos veinte y siete. Juntados y congregados los Magníficos Dn. Juan Fullana, bayle Rl., presidente, Dn. Agustín Garcias, Dn. Lorenzo Clar, Dn. Bernardo Carbonell y Dn. Juan Ferretjans, regidores, Dn. Antoni Salvà y Dn. Jaime Vidal, diputados con asistencia de Dn. Antoni Jaume, síndico personero. Se ha propuesto por este que des de el día 25 del mes de mayo en que falleció Dn. Gabriel Mulet, pro. que posehia el Beneficio de tener el órgano en la Parroquial Iglesia de esta villa, y desde el citado dia no hay quien tenga la obligación, y respecto de haberlo de dar por esta vacancia los señores de este Ayuntamiento, y haber de ser por oposiciones y exámenes, por esto era de parecer fijar carteles en la puerta de la Catedral, en la Iglesia del Colegio de N. Señora de Lluc y en la de esta Parroquial Iglesia, para que qualquiera que quisiese oponerse, se presente ante nuestro secretario a fin de dar su nombre y enterarse de las obligaciones que este Ayuntamiento tendrá a bien ponerle. Lo que oido y entendido por todos los mencionados Sres. Se ha resuelto por los mismos que el presente secretario forme los carteles para fijarse en los citados puestos, señalando el día 31 del corriente mes para hacer los exámenes y hacer las oposiciones, la que se han de hacer en la Parroquial Iglesia de Sn. Miquel de la Ciudad de Palma, y sean en dicha Iglesia a las dos de la tarde del citado dia 31, en donde se hallarán los que deben concurrir.

⁵⁵ APL. 2.1/6, *Llibre de determinacions* 6, f. 175v-176r, 179r-181v. La nova plaça l'ocupà oficialment a partir del maig de 1809, seguint, però, amb l'ensenyament de cant pla. Gabriel Mulet devia conservar les altres funcions d'organista, perquè era present a les reunions de la parroquial. Tot i així, sabem que l'organista Mulet rebia crítiques (1818) per no complir adequadament les funcions musicals a què estava obligat (APL. 2.1/7, *Llibre de determinacions* 7, f. 41v).

Que cualquier sea el Beneficiado tenga la obligación de enseñar de solfa, así de ayre como de canto llano a todos los hijos de esta villa; como también de órgano para que en las oposiciones hacederas, pueda ejercerlo un sujeto hábil y capaz para el dicho órgano, sin tener que acudir a estrangeros de esta villa; y respecto que ha de enseñar la Juventud de la misma, ha de ser dicho beneficiado de buena vida, fama y costumbres. Así lo resolvió acordó y firmó de que certifico.

»Juan Fullana, Ble. Rl. Por Dn. Agustín Garcias y por Dn. Bernarndo Carbonell, regidores por no saber escribir y de su orden: Miquel Cardell; Por Don Lorenzo Clar y por Don Juan Ferretjans, regidores; Antoni Salvà Diputado, Antoni Jaume Sindico. Ante mi, Juan Rayó, secretario.»⁵⁶

En aquesta selecció es presentaren tres opositors, tot i que a un d'ells, Joan Nicolau, a pesar d'haver anat a l'Ajuntament a interessar-se per la plaça, s'optà per rebutjar-lo pel fet d'haver presentat la sol·licitud fora de termini. D'aquesta manera només quedaren dos opositors efectius: Antoni Tomàs i Guillem Servera. El tribunal examinador va estar format pels preveres Sebastià Parets, Miquel Tortell i fra Joan Busquets. I una vegada opositats la titularitat d'organista la guanyà Antoni Tomàs. També coneixem les justificacions del tribunal, més o menys argumentades, que feren tombar l'opció del càrrec cap a Tomàs: «[...] Dn. Antonio Tomàs tiene la habilidad o aptitud para desempeñar ambos oficios, y que D. Guillermo Servera no tiene [...]». Busquets ho ampliava exposant que: «[...] D. Antonio Tomàs es apto para regentar dicho ministerio: y que D. Guillermo Servera aunque no tenga todo el arte bastante suficiente para desempeñarlo; se esperan con todo de él en breve tiempo por su buena aplicación mejores ventajas».⁵⁷ De Tomàs se'n troben alguns rebuts esporàdics,⁵⁸ però creim recordar que, mesclat amb altres fonts comptables de

⁵⁶ AMLL. LA-15. *Llibre d'actes 1824-1834*, f. 16r.

⁵⁷ AMLL. LA-15. *Llibre d'actes 1824-1834*, f. 18r-v.

⁵⁸ AMLL. A-078/3. *Registre de pòlisses, 1826-1836*, s.f. any 1827. Registre n. 45, pòlisses de 1827. «Honor Miquel Salvà, clavari corrent pagarà d'ordre de nosaltres abaix firmats a Dn. Joan Fullana, balle Reials 5 lliures 6 per 2 dietes d'haver passat a Ciutat dues distintes vegades, un sobre el benefici de l'orgue, i l'altra d'ordre de la Exma. Junta de Agravis sobre los Quintos Llumn. 1^r de juliol de 1827»; AMLL. sig. 3710/4. *Obreries (1771-1857)*, s. f. L'any 1843 a compte de la confraria de Sant Isidre es pagà per tocar l'orgue a l'organista Antoni Tomàs: «Lo són 2 ll. Pagadas a D. Ant. Tomàs pbro. y organista por tocar el organo y cantar el tiempo de la novena»./ Pel 1841 la confraria del Nom de Jesús paga a l'organista Tomàs per: Conf. Nom de Jesús, 1841: «Lo son 9 ll. 12 s. pagadas a Dn. Ant. Tomàs, prb. Por el trabajo prestado en el triduo de la Semana Santa, Misere y descendimiento de Cristo»./ El 1844 consta que és la confraria de Sant Sebastià la que s'encarrega de pagar els serveis de Tomàs: «Id. 2 ll. A Dn. Ant. Tomàs pbro. y organista por el desempeño de la música al tiempo del novenario según recibo del mismo de 25 enero de este año». Etcètera.

confraries o altra documentació, es podria obtenir un fons de feines fetes bastant més ampli.

Cal mencionar que aquests darrers organistes, Mulet i Tomàs, es degueren trobar amb un orgue totalment refet, o reconstruït durant el seu temps, perquè recordem que durant les darreres dècades del vuit-cents i les primeres del següent es va fer l'edifici eclesial de bell nou. A la vegada en aquest nou segle sorgiren una gran quantitat d'orgueners del mateix poble, alguns dels quals establiren un taller familiar: els Portell (pare i fill), Julià Munar i Puig, Joan Puig i Caldés o els Cardell (germans i cosins). Aquests darrers varen ser els darrers orgueners, en el sentit tradicional, de Mallorca.

De fet és probable que l'orgue fet pels Caimari es reduís al mínim, si tenim en compte algunes intervencions que veurem de finals del segle XIX. Fins que el 1912 fou portat l'orgue actual de l'església de Santa Eulàlia del suís Scherrer (1804), però que creim que vengué amb altres registres musicals elaborats pels Portell.

De final del vuit-cents coneixem la intervenció de Joan Puig i Caldés, àlies de Ca s'Orguer, que llavors era el conservador de l'orgue de la Seu. El 1883-1884 es dugué de Barcelona un registre musical nou i una trompa del registre de plens per 82 escuts. Unes incorporacions que Puig per 24 escuts muntà i afinà.⁵⁹ De fet, potser que Joan Puig acabàs reconstruint el que quedava de l'orgue vell damunt l'arcada on trenta anys després es va muntar l'actual instrument, perquè treballà 26 jornals a: «recomponer el órgano 26 jornales valia 26 duros y maestro Juan solo ha cobrado 13». I durant els cinc anys posteriors diversos fusters estaven realitzant el balcó de la tribuna de l'orgue damunt la volta lateral del temple.⁶⁰

Durant la dècada de 1890 és quan trobam l'orguener Miquel Cardell treballant-hi. Per exemple, el 1894 incorporà un registre de bordons i parts d'un flautat existent:

59 APL. 3.2/1. *Culto i fàbrica, 1867-1887*. Any 1883. «Un registro del órgano, y trompa que faltaba del lleno, llevado todo d. DB[?][?][?][?] 82 (escudos)»/ [1884?] «Al maestro Juan Puig 24 (escudos) trabajo de colocar el registro nuevo y afinar el órgano ha cobrado».

60 APL. 3.1/7. *Llibre d'obra, 1859-1900*. s.f. 1884; 1885. Dado a Salvà para gastos de carpintería y colocar el registro del organo. 15 (escudos?)/ 1890. 13 de mayo. Son data setenta y nueve pesetas y ochenta céntimos a M. Munar por madera para el balcón del órgano, bastimentos de damasco de los tres arcos del coro, según recibo detallado y firmado por el mismo.»; APL. 3.2/2. *Llibre d'obra, 1878-1902*. s.f. 1890. Joan Zanoguera rep 102 pessetes per les fustes pagades a M. Munar per al balcó de l'orgue, rebut 15. 18/9/1890./ rebut 16. Joan Zanoguera rep 90 pessetes per 45 jornals per fer el balcó de l'orgue (18/09/1890), més 120 pessetes el 28 setembre per jornals del balcó més els bastiments dels domassos del Cor del fuster. Joan Zanoguera. Més dels ferros del balcó de l'orgue són del ferrer Marroig. Joan Zanoguera és el qui firma però no deu ser el fuster. El fuster que surt és Munar, igual que el ferrer és Marroig (perquè després el mateix Zanoguera és qui cobra per casulles i roba).

«Recibí del Sr. Rector ciento diez pesetas, trabajo de construir y colocar en el organito, vulgo cadireta, de esta parròquia un registro de bordones y ocho notas las mas graves del flautado dando una reforma a lo viejo que habia en dicho organito.

Llucmajor, 15 abril de 1894.

Miquel Cardell.»⁶¹

I cinc anys després, també un Miquel Cardell treballava en part de la reconstrucció de les manxes d'aquest instrument.⁶² Tanmateix, la intervenció que de manera segura s'ha conservat d'un orguener llucmajorer a l'orgue actual són els registres que incorporaren els Portell. I aquests els coneixem no per trobar-se documentats sinó perquè aquest taller devia tenir el costum de marcar els tubs que fabricava. Almenys així ho veim en tots els tubs de la trompeteria de l'actual orgue que hem pogut visualitzar, els quals en la seva part alta tenen gravat el llinatge d'aquest taller d'orgueneria (figura 3).⁶³

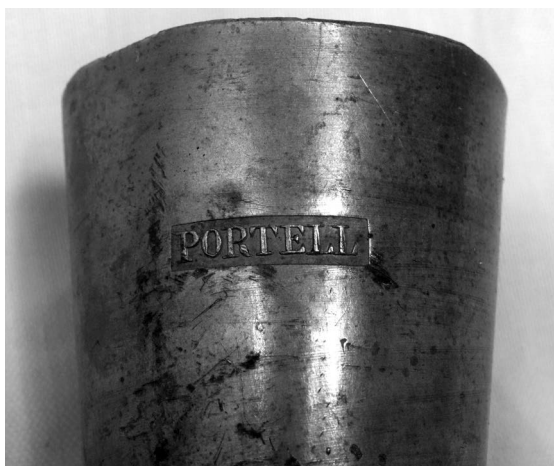

Figura 3. Detall d'un tub de la trompeteria de l'orgue de Llucmajor, en el qual es veu la marca del constructor Portell.

A pesar que s'hauria de fer un estudi específic per saber el volum del treball dels Portell en els registres de la trompeteria, tots els que hem pogut visualitzar de la banda d'aquests registres, que són els tubs corneta que es troben a la façana en sentit horitzontal i que es veuen entrats dins la nau, serien d'aquest obrador llucmajorer (figura 4). El fet que alguns d'aquests registres musicals també es

61 APL. 3.2/2. *Llibre d'obra, 1878-1902*, s.f.

62 APL. 3.2/2. *Llibre d'obra, 1878-1902*, s.f. «Recibí del Sr. Rector: setenta y una pesetas por trabajo y materiales de una parte de los fuelles del órgano y para su colocación en esta parroquia, madera, hierro, pieles, jornales. Llucmajor 26 febrero 1899. Miquel Cardell». A l'orgue actual consten dos grafits o firmes de l'orguener Miquel Cardell, que deuen correspondre a l'any 1912, quan els Cardell reconstruïren l'orgue actual en el mateix lloc: una es troba a la porta d'accés a l'orgue expressiu i l'altra en una porteta de paret vora l'accés interior de la balconada.

63 A l'instrument de la parroquia de Santa Eugènia, construït també pels llucmajorers Portell (1840), els tubs de la façana semblen tenir la marca gravada del constructor a dalt del bec dels tubs.

Figura 4. En primera línia, part dels registres de trompeteria de l'actual orgue elaborats, en tot o en part, per l'obrador llucmajorer dels Portell.

En segona línia, una tipologia musical: els tubs de flautat, alguns dels quals els Cardell incorporaren a l'anterior instrument. A la banda alta «els canonges», ja que, a pesar de semblar tubs de flautat, quan s'incorporaren a l'actual estructura dissenyada per Miquel Salvà, a causa de la seva posició elevada i la dificultat d'accés, deixaren d'usar-se.

trobaven en el contracte que el suís Scherrer havia de realitzar per a l'orgue de Santa Eulàlia el 1804 (clarins, trompa magna...), el període de vigència del taller dels Portell i la uniformitat, almenys visual, d'aquests registres en l'orgue actual ens fan pensar que els Portell acabaren o ampliaren l'orgue de Santa Eulàlia amb aquests registres d'orgue i, després, els dugueren amb els registres i les peces fets per Scherrer. I no que tinguin l'origen a l'anterior instrument parroquial llucmajorer.

4. Un final

Tant a Lluçmajor com en altres pobles l'orgue parroquial estava estretament vinculat al Consell de la Vila, des del primer moment. Tant l'instrument com el músic que n'era responsable eren pagats, en tot o en part, per la institució municipal. Un aspecte que trobam documentat ja des del segle xv. Pel que fa a l'elecció de l'organista durant el segle xvii, hem vist que tenia una vigència o renovació anual, i es passà a una posició més estable creant una plaça que s'aconseguia mitjançant unes oposicions o votacions. El primer moment que s'establí aquest procés selectiu fou poc després de

construir-se un nou instrument per part dels orgueners Caimari. La qualitat de l'orgue creat fou el detonant perquè l'organista que n'era l'encarregat fos escollit per quelcom més que per lliure elecció, com s'havia produït fins llavors. A partir d'aquí hem pogut veure que diversos organistes acabaren monopolitzant, en la majoria dels casos de manera vitalícia, durant diverses dècades, la funció de tocar l'orgue parroquial, i tenien l'obligació, a més a més, d'ensenyar música a qui en volgués aprendre. Un aspecte que implicà tenir el que podríem anomenar una primera escola dedicada a l'ensenyament musical en el municipi.

Passat un segle es vinculà la plaça amb la transferència d'un benefici eclesiàstic, un aspecte més comú o habitual en altres municipis. Aquests usos, drets i obligacions, pel que coneixem, seguiren aplicant-se fins al segle XIX. Un moment, tanmateix, en què la divisió de les dues institucions implicades es començà a fer més evident, fins que la separació o independència fou completa. En aquest mateix segle a Lluçmajor sorgí un nodrit grup d'orgueners (Portell, Munar, Puig i Cardell). Un aspecte si més no curiós enfront de l'especificitat i l'escassetat d'aquest ofici a la resta de l'illa, al qual, ben mirat, potser no s'hi ha acabat de prestar suficient interès en el nostre entorn local. En tot cas, si bé de manera secundària, hem pogut veure que alguns d'ells també participaren en la vida de l'orgue o orgues parroquials coetanis, i que en deixaren una petjada més o menys interessant.

5. Annex documental

ANNEX 1

AMLL. LA-7, *Llibre de determinacions, 1622-1643*

f. 4 r. Acta, 16-03-1622

«Item fou determinat que los honorables jurats lloguen m^o Cardell per tocar lo orgue per lo acostumat salari i si dit m^o Cardell no toca queu donen a m^o Riera»

«...Item fou determinat que donen 2 lliures a Joan Uguet per manxar lo orgue i no es franc de talles»

f. 12v-13r. Acta, 05-06-1622

«Item fou determinat que los honors jurats lloguen m^o Damià Cardell per tocar lo orgue per lo acostumat salari i si poden per manco i que no i donen més i dit m^o Cardell no toca que en donen a m^o Riera».

«Item fou determinat que donen 2 lliures a J^o. Uguet per manxar lo orgue,...»

f. 24v. Acta, 27-05-1624

«Item per tot lo dit Consell nemine discrepante han determinat tots concordes que lloguen a m^o M. Riera per tocar lo orgue i que li donen lo que donaven a m^o Damià Cardell.»

«Item per tot lo dit Consell nemine discrepante han determinat tots concorde que los honors jurats lloguen al que els derà de gust per manxar per al manco poran i que no puguen dar més de 2 lliures i que no sia franc de talles.»

f. 39r. Acta, 19-05-1625

«Item per tot lo dit Consell fou determinat nemine discrepante que los honors Jurats lloguen qui voldran per manxar lo orgue sols no li donen més de 2 lliures i que haja de pagar talles i sil poden haver per manco quen procuren.»

«lo scolà per parar lo rellotge i tocar pel temps [...]»

«Item [...] fou determinat [...] Miquel Riera per sonar lo orgue i que li donen lo salari acostumat.»

f. 48v. Acta, 14-06-1626

«Item [...] fou determinat tots concordes que los honors jurats donen sis lliures al qui tocara lo orgue anel Rd. M^o M. Riera pre. i si no es content que lloguen altre.»

f. 58r. Acta, 24-05-1627

«Item [...] los honors Jurats lloguen lo Rd. M^o m. Riera i que li donen sis lliures per tocar lo orgue i també mateix que li donen cinc lliures per parar les hores i tocar per al temps i sinó toca per al temps que los honors Jurats puguen llogar [...] qui voldran [...]»

«Item [...] Jurats lloguen per manxar qui voldran per lo que poran.»

f. 68v. Acta, 12-06-1628

«Item [...] jurats donen 6 lliures al Rd. M^o m. Riera escolà per tocar lo orgue i també mateix que lloguen per manxar al qui als apareixerà en la forma acostumada i que no puguen donar més de 2 lliures.»

f. 77r . Acta, 04-05-1629

[es fa referència a escollir per tocar les hores, tallar el pa beneït, l'organista i manxador...]

f. 82r. Acta, 20-05-1630

[Idem, sense noms.]

f. 91. Acta, Juny de 1631

[Idem]

f. 105r. Acta, 31-05-1632

«Item per tot lo dit [...] fou determinat tot concordes per los dits honors Jurats tinguen sindicat de poder conduir per tocar lo orga, manxador, tallar el pa beneït, maijol(?) i quan serà menester puguen llogar dos homes per tocar per mal temps i conduir dos missatges per la present vila amb los salaris ben vists per ells i parar les hores

i tocar mig dia»⁶⁴

f. 180r. Acta, 20-5-1641

«Item per tot lo dit consell... fou determinat concordes per lo dit honors Jurats tinguen sindicat de poder llogar per tocar lo orgue al qui els apareixerà amb lo manco salari que poran i manxador.»⁶⁵

f. 192v. Acta, 02-08-1643

«Item per tot lo dit consell [...] fou determinat [...] fassen adobar lo orgue amb lo millor comodo que poran.»

ANNEX 2. Sol·licitud, sense datar,⁶⁶ del músic Onofre Garau per ocupar la plaça d'organista de Llummajor

AMLL. Sig. 3710/5. Clero (1812-1857), s.f.

«Mag(nífics) S(eny)ors Jurats y Savi Con(se)ll:

Honofre Garau estudiant de edat de 25 anys natural de esta Vila de Llummajor, fill de Francesc Garau Ferrer: Representa a Vs. Magas. que havent-se empleat en los estudis y acabats aquells fins a la teologia, se és exercitat de més d'un any a esta part, en aprendre de tocar orgue y música, com és notori. I ha tocat en diferents parròquies i convents de la Ciutat. I per quant està vacant lo exercici d'organista d'eixa parròquia. I se ha de fer elecció de persona qui lo exercit:

Supp(li)ca per ço a Vs. Mag(nífiqu)es sien servits honrar al suplicant en dit exercici, concurrir en ell les qualitats necessàries, oferint-se, com s'ofereix, en tocar dit orgue, ensenyar a altres de música y orgue, gramàtica amb particular estudi. Y també mateix en examinar-se de confessor dins un any després de ordenat. Y no complint lo promès, pugue ser expel·lit de dit exercici. Així lo confia a V(ostre)s Mag(nífiqu)es Y suplica, omni et sivet(...)

Jo Honofre Garau, estudiant.»

ANNEX 3. Sol·licitud del músic Macià Puig per ocupar la plaça d'organista de Llummajor (1713)⁶⁷

«Maghs Srs. Batle, Jurats i Savi Consell de la present Vila de

⁶⁴ Els anys següents se cita l'elecció de la tasca molt sumàriament i sense noms o de difícil interpretació de qui era organista i qui manxador: f. 113v. Acta del 29-5-1633; f. 117v. 5-6-1634; f. 124v-125. 28-5-1635; f. 130v. 12-5-1636. En aquesta citació hi recull escollir manxador i tots els altres però no triar l'organista; f. 138v. 1-6-1637. Se cita «escollir tocar lo orgue i llogar mayol»; f. 144v, 24-5-1638; f. 155v. Juny de 1639. «[...] com s'acostuma llogar organista mailj?ol i missatges[...]. Un Mayol era l'organista? No ens ha quedat gens clar durant aquests anys; f. 170v. 28-5-1640, cita manxador però no orgue.

⁶⁵ Els anys següents a: f. 185r. 13-juliol-1642; f. 191v. 25-5-1643.

⁶⁶ Per la forma de l'escrit i els termes que s'utilitzen en aquesta sol·licitud de Garau correspon abans de l'any 1718.

⁶⁷ AMLL. LA-9. *Llibre d'actes 1696-1752*, s.f. cosit entre f. 49-50).

Llucmajor.

Macià Puig, fill de Macià i de Margalida Riera, conjuges diu i representa a Vs. Savieses que ha vingut a se noticia han de fer elecció de idònia persona per exercir lo art d'organista de la present Vila per ser mort Guillem Puigserver qui exercitava dit art. Per tant, demana i suplica a Vs. Savieses sien servits en fer elecció d'organista [de la] sua persona amb los mateixos amoluments han acostumat concedir a los antecessors. I concedint-li dita mercè i gràcia s'obliga tot lo temps que exercitarà i ocuparà dit puesto d'organista a ensenyar qualsevol fill de la present Vila tant de tocar orgue, com de cantar qualsevol gènere de solfa. I també mateix s'obliga durant dit temps a tenir los orgues condrets i, si de cas, en son temps s'espnyen, los adoberà a costes i despeses sues pròpies. Tot lo qual espera de les sues liberilitats, lo que rebrà en singular gràcia i mercè [...].»

ANNEX 4. Rebutts de l'organista Macià Puig per exercir les tasques musicals encomanades pel Consistori

AMLL. A-016/5. Llibre d'albarans del clavariat, 1718-1721

f. 10v. «Jo Macià Puig, fas fe com he rebut del honor Bartomeu Salom, depositari de la present vila de Llucmajor, vint lliures (...) i són per tantes me'n dona la present vila per tocar lo orgue i ensenyar i dita paga és per lo any 1714 (...)»

s.f., 7-8-1716

«Jo Macià Puig, organista de la vila de Llucmajor confés haver rebut del honor Honorat Salvà depositari de dita vila, vint lliures, (...) per tantes me'n dóna dita vila pel càrrec de tocar lo orgue i ensenyar i dita paga és acompliment per lo any 1715 i per ser la veritat faig lo present. Vui als 7 agost 1716.»

s.f., 17-11-1720

«Jo Macià Puig organista de la present vila de Llucmajor confés haver rebut dels srs. Regidors de dita vila per mans de mestre Antoni Salvà, paraire, vint lliures, (...) per tocar, ensenyar i manxar (...) Vui als 17 9bre de 1720 (...)»

AMLL. A-005/15, s.f., 2-9-1722

«Jo Macià Puig, subdiaca organista de la present vila de Llucmajor, confés haver rebut del Sr. Andreu Clar, cirurgià i clavari ordinari vint lliures (...) per al tocar lo orgue, ensenyar i manxar (...) als 2 7bre 1722 (...)»

AMLL. A-008/15, s.f., 31-4-1736; i rebut cosit (16-7-1733)

«Jo abaix firmat Mathia Puig prevere organista he rebut del Sr. Pere Ant. Mataró dtor (?) del llibre del tall general vint lliures les mateixes tenia amb virtut de poli(ss)a (?) contra son llibres i per

haver-les cobrades i haver-li entregat la pòlissa i dit Mataró diu haver-la perduda com se veu no entrar més d'una pòlissa de 20 lliures. I jo haver-ne cobrades dues de 20 lliures quiscuna fas la present clarícia i en cas surta pòlissa com semblant de 20 lliures contra dit Mataró en favor meva per raó de lo que em dóna la present vila per raó del treball de tocar lo orgue sia de ningun valor. Fet als 31 abril 1736. Macià Puig, contat.»

Rebut cosit, 16/7/1733

«Honor Pere Ant. Mataró donarà per nosaltres abaix firmats Balle i Rdors. Del residuo del llibre del tall general de que és extor. Al Rd. Mathia Puig, prevere i organista vint lliures dihem 20 lliures i dirà són per lo que se li acostuma donar la present vila per el tocar lo orgue. I és per al corrent any 1732, en 1733. Fet als 16 juliol 1733 (...). Catany Batle reial, Fc. Aulet, regidor, Pere Roig firm per Contestí regidor.»

AMLL. A-016/6. Llibre d'albarans dels regidors de Lluçmajor, 1738-1741

f. 12v. «Jo abaix firmat, Macià Puig, prevere i organista de la present vila de Lluçmajor confés haver rebut dels Regidors de la present vila deu lliures, dic 10 lliures, i són a bon compta d'aquelles 20 lliures cens m'és tingut fer tots anys per tocar lo orgue i es per lo any 1739. Fet als 20 juliol 1740.»

f.13v. «Jo abaix firmat Macià Puig, prevere i organista ... he rebut del Honor Joan Contestí, regidor i depositari esmersedor, sis lliures ... i dites són a bon compta d'aquelles vint lliures m'és tingut fer la present vila per la conducta de tocar lo orgue. Fet vui als 2 febrer 1739.»

f. 18r. El 9 desembre de 1740 Macià Puig cobra 11 lliures del regidor Joan Contestí a compta de les 20 per tocar l'orgue i ensenyar «a bon compta de la pensió de 1740».

f. 22r. El 9 de setembre de 1742 Puig cobra 9 lliures del regidro contestí a compliment de les 20 lliures per tocar, ensenyar i manxar per la pensió de 1740. (dos anys després?!).

AMLL. A-009/2. Llibret del clavari Damià Salvà, s.f., 19-10-1746

«Jo Macià Puig, prevere i organista de la present vila de Lluçmajor he rebut del Honor Damià Salvà, clavari ordinari de Lluçmajor de lo any 1745: vint lliures dic 20 ll. I són per tantes me'n fa de cens tots any dita Vila per tocar lo orgue, ensenyar i manxar. Fet als 19 8bre 1746.»

AMLL. A-009/14. Llibret del clavari Julià Amengual, s.f., 16-5-1747

«Jo Macià Puig, prevere i organista he rebut del Honor Julià Amengual, clavari de lo any 1746, vint lliures dic 20 lliures i dites

són per tantes me n'acostuma donar la present vila tots any per al tocar lo orgue los diumenges i festes, ensenyar i manxar. I dites són a compliment per la (?) de 1746. Fet vui als 16 maig de 1747.»

AMLL. A-009/4. *Llibret del clavari Guillem Pou, s.f., 27-4-1748*

«Jo Macià Puig, prevere olim organista de la present vila de Lluçmajor he rebut del Sr. Guillem Pou, clavari de lo any 1747, vint lliures, dic 20 ll. I dites són a compliment per tantes ne fa tots any dita vila, ço és 12 lliures per tocar lo orga tots los diumenges i festes, sis per ensenyar, i 2 per al manxar. I dites són a compliment per lo any 1747. Fet als 27 abril de 1748.»

AMLL. A-007/7, s.f., 8-10-1748; 23-12-1748

«Jo Antoni Puig, acòlit, organista de la Vila de Lluçmajor, he rebut del Honor Julià Amengual, clavari de lo any 1748, sis lliures (...) i dites són a compta d'aquelles vint, acostuma donar la present vila tots anys per al tocar lo orga i ensenyar. Fet als 8 8bre de 1748 (...).»

«Més Jo al damunt dit he rebut del dit Amengual per la sobradita raó i a bon compta tres lliures (...) Fet vui als 23 desembre 1748. Antoni Puig, acòlit»

AMLL. A-007/7, s.f., 7-4-1749

«Jo Antoni Puig, acòlit, organista de la Parroquial Església de Lluçmajor, confés haver rebut del honor Julià Amengual, clavari de la present vila en lo any 1748, onze lliures i dites són a compliment de vint me és tingut fer dita vila tot los anys per al tocar lo orgue i ensenyar. I dits són per dit lo any 1748. Fet als 7 abril de 1749.»

ANNEX 5. Rebutts de l'època de l'organista Llorenç Noguera

AMLL. A-077/2. *Registre de pòlisses de 1759 a 1778*

f. 16v «Als 29 juliol 1761 p(ag)o (?) al Rd. Llorenç Noguera, prevere i organista 10 ll. Per mig any de dit empleo que es des de els 27 gener 1761 fins als 26 juliol 1761 (...).»

f. 19v «Als 31 gener 1762 po al Rd. Llorenç Noguera pvre. y organista 10 ll. I són per mig any que ha discorregut des dels 27 juliol 1761 fins als 26 gener 1762.»

f. 22 r «Als 26 juliol 1762 po al Rd. Llorenç Noguera pre. Y organista de 10 lliures y es per mig anys que es des dels 27 gener de 1762 fins als 26 juliol 1762 (...).»

f. 30 r «Als 28 gener po. Al Rd. Llorenç Noguera prev. I organista 10 lliures y dirà són per mig any que es des del 27 juliol 1763 fins als 26 gener 1764 i a compliment per dit temps»

«Als 10 agost 1764 po. Al Rd. Llorenç Noguera pre. I organista de 10 lliures y són a compliment per sis mesos que són des del 27 gener 1764 fins als 16 juliol dit any.»

f. 47v «Als dits po. A mestre Ramón Barceló, fuster, (...) 15 sous per quatre barres de poll i claus han servit per les manxes de l'orgue, i 6 sous 6 per quatre canes corda de canyom ha servit per dites manxes (...)»

f. 59v. «Als 31 gener 1770 po. Al Rd. Llorenç Noguera pre. I organista de 10 lliures acompliment per sis (?) que es de del 26 juliol 1769 fins als 25 gener 1770 per raó de 20 lliures li dona tots anys.»

f. 63v «Als 3 febrer 1766 po. Al Rd. Llorenç Noguera pre. I organista desta Pl. Iglesia de 10 lliures i dirà són acompliment per sis mesos de la sua conducta que són 20 lliures lo any per dit empleo, que són des dels 26 juliol 1765 fins als 27 gener 1766.»

f. 75 (?) o 74v(?) Llorenç Noguera cobra les 10 lliures del període del 26 juliol 1771 al 25 gener 1772. (sic) [els anys són aquests tot i la divergència del fol].

f. 77r. 30 gener 1768 Noguera cobra les 10 lliures del període de 25 juliol 1767 al 26 gener 1768.

f. 83 r. Noguera cobra les 10 lliures del període de juliol 1768 gener 1769.

f. 84 r. «Als 14 febrer 1769 pa al Rd. Llorenç Noguera pre. I organista de 15 sous per tants n'adalentà pel costeo de cordes qui serveixen per les manxes de l'orgue de son càrrec, i remendar el mateix (...)»

f. 135 r. «Als dits (25-10-1772) po. Al Rd. Noguera pre. i organista de 11 sous i diràs un pel valor de 4 canes i 1/2 llandera ha servit i serveix per les manxes de l'orgue de la present vila.»

f. 138v El 26 gener 1773 Noguera cobra les 10 lliures dels sis mesos darrers (juliol-1772/gener-1773).

f. 141v Als 31 juliol 1773 Noguera cobra les 10 lliures (gener-juliol).

f. 151 r Als 8 març 1774 Noguera cobra el mig any darrer (juliol-gener).

f. 152 r «Dit dia (4-7-1774) pòlissa al Rd. Llorenç Noguera pre. i organista que fonc de la Igla. Parl. de 7 ll. 15 s. 8 per raó de les 20 lliures li donava la vila cada any per tocar lo orgue. I dites són a compliment per 4 mesos i 20 dies que han discorregut des del 25 gener proppassat fins els 20 juny també proppassat dia en que li fonc notificat al Rl. Auto donat per la Reial Audiència als 26 maig proppassat el que mana que les viles no puguem contribuir per talla en coses de Ig(lesi)a.»

ANNEX 6. Capítols d'acolliment per regir la plaça d'organista creats per Mn. Antoni Evinent (1778)⁶⁸

«Capítulos a que deberá sujetarse y observar el ec^o. Que será nombrado para el Acogimiento que la Comunidad de Pros. Y beneficiados en la Iglesia Parrql. De la Villa de Llumor. Resolvio establecer en junta de cinco 7bre de 1785 para el empleo de tocar el órgano en dicha Parroquia, y los mismos se obliga guardar y cumplir dicha Comunidad por su parte en lo que le toque y corresponda.

»P^o este acogimiento no solo debera entenderse establecido para esta vez, sinó que faltando el que ahora será nombrado, se deberá nombrar otro, y después de este otro, otro; de manera que en lo sucesivo no se experimente falta de Organista. A no ser que en algun tiempo se fundase con el beneplácito de la Comunidad Beneficio de órgano, en cuyo caso el Acogido [?] que será entonces continuara residiendo como Beneficiado hasta su fallecimiento, o hasta que por qualquier otro motivo deje de serlo, y entonces se endendera por el mismo hecho suprimido el Acogimiento.

»2° El nombramiento de este Acogido deberá hacerse por la Comud. de esta Parroqa. Compuesta de rector y beneficiados contituhidos in sacris en terminos de rigurosa elección, de modo que el nombrado deberá tener a lo menos un voto [il·legible], y en caso de paridad corresponderá la gratificación a su Sria Illma, o a quien obtenga entonces la jurisdiccion ecc^a. De Mallca. Y siempre se le suplicara su aprobación.

»3° La comd. Ecc^a estara obligada a conferir este Acogimiento por riguroso concurso, sino que bastara, que antes de la elección haga examinar en el modo, y por quien le parezca conveniente, el Pretendiente o pretendientes a quienes mas se incline; informandose por este medio de su habilidad, y demás circunstancias. Y aún podrá dispensar este examen siempre que dicha habilidad y circunstancias sean tan notorias que no le necesite para enterarse de ellas, cuyos puntos resolvera la Comd. a pluralidad de votos.

»4° Para que ninguno de los Beneficiados deje de tener noticia del dia en que se habrá de hacer nombramiento del Acogido debera juntarse la Comd. Ecc^a antes de pasar quinze dias después que baje por qualquier motivo el Acogimto. Y señalar dia para la elección, el qual no podra ser antes de ocho, ni un mes después de ese acto, y se pondrá un billete en el coro por el Archivero, en que se enuncie el dia señalado para la elección.

»5° La persona que habra de ser nombrada para obtener este

68 APL. 2.1/6. *Llibre de determinacions* 6, f. 36v-39r.

Acogimto. Debera ser ecc^a o a lo menos iniciarse de p^a. Tonsura dentro de quatro meses, y a su tiempo ascender a las demas ordenes hasta el sacerdocio; de manera que si teniendo la edad correspondiente no se ordenase por culpa suya la Comd. Podrá declarar por vacante el Acogimto. Y proceder a nombrar [?] a otro en su lugar.

»6º La persona a que se habra de nombrar para obtener este Acogimto. Deberá tener a lo menos diez y ocho años cumplidos y ser habil y capaz para tocar el Orgº. En todas las funciones que pueda haber en la Ig. Parrl. De esta Villa.

»7º Deberá también saber con perfección el canto llano y de solfa de orgº. Y enseñarle sin emolumento alguno a cualquier eccº. U otra persona que intente seguir la carrera ecc^a.

»8º En los actos en que no haya de tocar el Orgº. Deberá asistir al coro y hacer todas las funciones de Primicerio con capa y bordón si lo pidiere el acto, y por esto la Comd.. cuidara de que el sujeto que nombre, tenga la voz correspondiente a este empleo.

»9º Al que obtendra este Acogimto. Se le acistira desde el dia que se le dará por sesión de su empleo con todas las distribuciones amortizadas, no estando per ordenado in sacris percibirá solamente. Las distribuciones adventicias en el modo que queda referido; y de las fundadas percibirá unicamte. Aquella parte, que se costumbra dar a los organistas en los actos que le haya de tocar: bien entendido empero, qu en todas las funciones ya cto de coro que son de la oblign. De dicha Comd.; como por ejemplo en las misas cantadas con orgº. En las visperas y completas, en las solemnidades que llamamos Aloys, y otras de esta naturaleza, cuya distribución sale del fondo de la Comd. Deberá [?] tocar el orgº. O hacer de Primicenio sin pretender emolumento alguno por razon de estos trabajos, ni aun el salario anual que hasta ahora se acostumbra dar a los Beneficiados nombrados Primicerios: sinó que en semejantes actos percibirá solamte. La distribución que correspondera a un simple beneficiado; en las funciones però adventicias percibirá no solo las distribuciones ordinarias, sinó también aquellos emolumentos que en esta Parroq^a suelen darse de ultra al Orgta. O Primicenio sin poder exigir mayor cantidad, ni excusarse de tocar en función alguna siendo requerido.

»10º El eccº. que obtendra este Acogimto. Será reputado en todo y por todo como beneficiado, y tendrá Dro. A cualesquiera emolumentos, gratificaciones, exempciones, turnos, ultras, y avances, como no esten exceptuados en estos capítulos y por la misma razon deberá sujetarse a todos los cargos de la Comd. Como sean compatibles con su oficio: però no tendrá voto en las resoluciones de la Comd. Ni precedencia a los Beneficiados aunque mas modernos

como esten ordenados de Diacono, debiendose reputar siempre como el menor de los Beneficiados.

»11. Como este Acogimto. Se establece para servicio de la Comunidad, y mayor decencia del culto de Dios, y puede venir el caso que su obtentor este impedido por enfermedad u otro legítimo motivo en el que se le hayan de dar las distribuciones; será oblign. Suyo buscar de su cuenta quien le toque el órgano en las festividades de Pasqua de Resurrección, dia del Corpus y toda su octava, dia de Sn. Miquel y fiestas del Nacimiento de modo que por ningún motivo o pretexto puede verificarse en estos dias falta de órgano y si el impedimento fuese perpetuo, o durase mas de dos años se le obligara a hacer dejación del empleo o ha tener de su cuenta organista, que sirva de continuo en esta Ig^a. Quedando privado de todas las distribuciones todo el tiempo que faltase a esta obligación.

»12. Últimamente deberá el Acogido recibir de continuo y tener su domicilio en esta Villa, y si le tuviese en otra, aunque intentase servir por substituto no se le permitira sino que la Comd podrá pasa a declarar por vacante el Acogimto.

»Y hacer nueva elección, en el modo y forma que de antes queda establecido. Y leidos los sobredichos capítulos quedaron aprobados por todos los vocales (nemina discrepante) por ser muy conformes, y de esta manera quedar dicha Igl. Asistida de Orgt^a. En todo tiempo; Ita fuit resolutum de que doy fe.

Dr. Rafael Puigserver, pro y archivero.»

ACRÒNIMS USATS

ADM. Arxiu Diocesà de Mallorca

AMLL. Arxiu Municipal de Lluçmajor

APL. Arxiu Parroquial de Lluçmajor